25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6734 — 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1908 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ — 9 ՍԷՖԷՐ 1326 — 12 Mars 1908 — 25me année № 6734

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80 Ղրշ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	25 Ֆրն.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20 »

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — 10 PARAS

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՆԵՐԸ

Միջազգային կացութիւնը և վեհապետական այցելութիւնները. — Լոնտոնի հրապարակը և ամերիկեան հրապարակին դժուարութիւնները. — Անգլիոյ Պանքային զեղչի սակը, պղինձի հրապարակը. — Եգիպտական հրապարակը, Կալուածական Վարկի Հաստատութիւնը և Տաիրա-Սանիյէի Ընկերութիւնը. — Պերլինի հրապարակը և գերման ճարտարարուեստը. — Ռուսական, սպանիական և ֆրանսական Թուղթերը. — Սերպիոյ Պանք Նասիոնալը և սերպիական հրապարակը. — Ռումանական Թուղթերը։

Միջազգային կացութիւնը աստիճան մը բարւոքեցաւ եօթը օրէ ի վեր, և Էտուարտ Է.ի ու Վիլհէլմ Բ.ի նման վեհապետներ՝ այդ բարւոքմանը հանդէպ օտար երկիրներու մէջ նոր ճամբորդութիւններու ծրագիրներ պատրաստեցին։ Անգլիոյ Թագաւորը այժմէն հասաւ Բիարից, մինչդեռ Գերմանիոյ կայսրն ալ մօտ ատենէն պիտի մեկնի գերմանական ջուրերէն դէպ ի Միջերկրական։ Զրոյց կը շրջի թէ Էտուարտ Է. որ Բարիզի մէջ Ֆրանսայի նախագահ Պ. Ֆալիէրի, վարչապետ Պ. Քլէմանսոյի և արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոնի հետ տեսակցեցաւ, Իտալիոյ և Աւստրիա-Հունգարիոյ և թերեւս Գերմանիոյ վեհապետներուն հետ ալ պիտի տեսակցի, և թէ, այս վերջինն ալ պիտի այցելէ Վիթթօր Էմմանուէլի և միանգամայն Ֆրանց Եօզէֆի։ Եթէ վեհապետական այս տեսակցութեան աւելցնենք սա՛ պարագաները թէ՝ այս օրերս ռուսական մեծ դուքս մըն ալ պիտի այցելէ Աւստրիոյ կայսեր, և թէ Ֆալիէրի դէպ ի Բեդերսպուրկ, և Զարին ալ դէպ ի Հռոմ ճամբորդութիւնները գրեթէ որոշուած կամ յոյժ հաւանական են, անշուշտ պիտի կարենանք յայտարարել ապահովաբար թէ գէթ առայժմ, և մինչեւ որ այդ ճամբորդութիւններուն արձագանգները ճնշուին քաղաքական շրջանակներուն մէջ, միջազգային դժուարութիւններու վախը անհետացած պէտք է նկատուի։ Իրաւ է թէ Թայմզի յառաջած խնդիրը, այսինքն Վիլհէլմ Բ.ի Անգլիոյ ծովային նախարար Լորտ Թուիտմաութի ուղղած նամակին յառաջ բերած յուզումը՝ սկիզբէն բաւական մտահոգութիւն պատճառեց երկու երկիրներու յարաբերութեանց տեսակէտով, բայց Պ. Ասքուիթի յայտարարութիւնները խնդրոյն անկարեւոր ըլլալը ապացուցանելէն, անգամ մը եւս ի վեր հանելով լոնտոնեան մեծ թերթին հակագերման զգացումները։ Անգլիոյ մէջ ազատական կուսակցութեան և ազատական դահլիճին ուղղամտութիւնը և առաքինութիւնները, ինչպէս նաեւ բրիտանական պաղարիւնութիւնը ա՛յնքան հանրածանօթ են որ, այդ կարգի լրագրական պայքարներ առժամանակեայ ազդեցութիւններ կ'ունենան միայն։ Ֆրանսայի մէջ այդ տեսակ լուրի մը հրատարակութիւնը՝ շատ հաւանականաբար ամբողջ դահլիճը՝ բայց ամէն պարագայի մէջ ծովային նախարարը պիտի տապալէր, — ինչպէս կը հաւատան նոյն իսկ ֆրանսական թերթեր, — բայց, ինչպէս յիշեցինք, անգլիական ազգին խոհեմութիւնը և հանդարտութիւնը բնական զօրաւոր պատուար մը կը կազմեն անակնկալ հոսանքներու դէմ։

Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ ալ, հորիզոնը բաւական հանդարտեցաւ, որովհետեւ թէ՛ չինական կառավարութիւնը ընդունեց ճարոնական վերջնագրին պայմանները, և խնդիրը փակուեցաւ, և թէ ճարոնեւ-ամերիկեան յարաբերութիւնները աւելի հանդարտ շրջանի մը մէջ մտան։

Ցիրուի, շա՛տ մեծ անխոհեմութիւն մը կը համարուի Մ. Նահանգաց Թղթատարական նախարարի օգնական Պ. Հէյմս Մէք Լիրիի սա՛ խօսքը թէ՝ ճարոնական յարձակման մը կը սպասուէր Մաքէլլըն նեղուցին մէջ, և կամ շրջակաները, եւ թէ ճարոնական կառավարութիւնը պատերազմի մը սկսելէն յառաջ պատերազմի յայտարարութիւն չ'ընէ։ Այդ խօսքը՝ իր երկու կէտերուն մէջ ալ երբեք չհամապատասխաներ ճշմարտութեան, և շատ թեթեւօրէն ալ մէջ բերուած ըլլալուն, նոյն իսկ ամերիկեան լուրջ շրջանակներուն մէջ անհաճոյ տպաւորութիւն մը՝ և Թօքիօյի մէջ ալ ծուռ ատելութիւն մը առթած ըլլալու է։

Հիւսիսային արեւմտեան Աֆրիկէի գործերը՝ այդ գործերուն այս պահուս ֆրանսական 14,000 զինուորի մասնակցելուն պատճառաւ հետզհետէ աւելի՝ անորոշ կացութիւն մը կը ստեղծեն երկրագունտիս այդ մասին մէջ, բայց վեհապետական տեսակցութիւններու ներկայ շրջանին մէջ չէ՝ որ դիւանագիտական նշանաւոր դժուարութիւններէ կը վախցուի։

Միջազգային դրամական կացութիւնն ալ լուրջ բարւոքման շրջանի մը մէջ կը մտնէ հետզհետէ, և Անգլիոյ Պանքան զեղչի սակը 3 1/2 %ի իջեցնելէն յետոյ, Գերմանիոյ պետական Պանքան ալ այդ սակը 5 1/2 %ի իջեցուց։ Լոնտոնի հրապարակը մասնաւոր գոհացուցիչ վիճակ մը ունեցած է վերջին ութնեակին մէջ, դրամական հարցը այլեւս մտատանջութիւն չպատճառեր, և նո՛յն իսկ կը յուսացուի որ Պանքան սակը մինչեւ 3 %ի իջեցնէ։ Այս դրամական առաջնակարգ Հաստատութիւնը՝ այդ բարւոքումը անշուշտ ներքին շրջաբերութեան նուազմանը կը պարտի, և պահեստի գումարին 993,000 ոսկիէն մի միայն 192,000 ոսկիինը օտար հրապարակներէ գոյացած է։ Քօնսոլիտէներն ալ 1/8 շահելով 87 1/9 ոսկիի բարձրացան՝ Լոնտոնի Քաղաքային Ընկերութեան ծրագրած փոխառութեան յետաձգմանը պատճառաւ։ Ամերիկեան հրապարակէն առնուած լուրերը այնքան գոհացուցիչ չեն, և երկաթուղիներու Ընկերութեանց հասոյթները տակաւին՝ տիրող տնտեսական տագնապին սաստկութիւնը կը մատնեն. 36ի չափ երկաթուղիի ընկերութիւններու յունուարի երրորդ շաբթուան հասոյթները 1907ի միեւնոյն շաբթուան հասոյթներուն բաղդատմամբ 16 1/2 % նուազմամբ նուազում կրած են։ Միւս կողմէ գործաւորական վարձքերու խնդիրն ալ բաւական դժուարութիւններու տեղի կուտայ, յիշեալ Ընկերութիւնները 10 %ի զեղչ մը կատարել կը փափաքին այդ վարձքերուն վրայ, և հանքային Ընկերութիւններն ալ միեւնոյն ընթացքին հետեւիլ կը միտին, բայց այս միջոցներուն իրագործումը կարգ մը արգելքներու կը բաղխի, մանաւանդ որ Նիւ-Եորքի և Չիքակոյի մէջ գործաւորներու 30 %ը անգործ մնացած է։

Նմանապէս, մեծ աղմուկ հանած է սա՛ պարագան թէ՝ ընդհանուր դատախազը Նիւ-Եորք Սիթի Րէյլուէյ Ընկերութեան հաշիւները քննած պահուն, հաշուակալը՝ Պ. Պրաուն չէ՛ կրցած բացատրել 5,109,000 տոլարի գոյութիւնը, արձանագրուած՝ շինութեանց և նիւթերու բաժնին մէջ, այսպէս կասկածեցնել տալով Ընկերութեան ժողովին թէ՝ այդպիսի գումար մը իրականին մէջ գոյութիւն չունի։ Լոնտոնի հրապարակին վրայ պղինձի գնոյն անկումն ալ (55 1/2 ոսկի կանխիկ, 57 1/8 պայմանաժամով), այդ կարգի հանքային Թղթերու անկումը առաջ բերած, որով Ռիօ Թինթոյի գինն ալ 60 1/2 ոսկիի իջած է։ Հիւէլվայի նաւահանգիստէն Ռիօ Թինթոյի մետաղին արտածութիւնը առայժմ դադրած ըլլալով, կը ծանուցուի թէ վճարուելիք շահաբաժնին քանակութիւնը առայժմ յայտնի չկրնար ըլլալ։

Եգիպտոսի դրամական հրապարակին դժուարութիւնները անգամ մը եւս շեշտուած ըլլալուն, եգիպտական Թուղթերը նոր անկումներ կրեցին. յետագայ Թուղթերու գիներուն բաղդատութիւնը կ'ապացուցանէ թէ՝ ո՛րքան տարօրինակ եղած են այդ անկումները՝ կարճ ժամանակամիջոցներու մէջ.

	8 փետր.	3 մարտ
Կալուածական Վարկ	715	640
Լանտ Պանք	197	178
Իւնիոն Ֆոնսիէր	114	108
Պանք Նասիոնալ	555	505

Անկէց զատ, Կալուածական Վարկի Ընկերութիւնը անցեալ հաշուեկշիռին 3 % տոկոսով 100,000 Պարտաթուղթ հրապարակ հանած ըլլալով, նոր սերի մը եւս հանելու մասին դժուարութիւններու կը բաղխի, և որովհետեւ այդ միեւնոյն Ընկերութեան բաժնեթուղթերուն՝ Տաիրա-Սանիյէի բաժնետոմսերուն բաղխումը հաւանական է, այդ դժուարութիւնները հետզհետէ աւելի կը սաստկանան։ Արդարեւ, Տաիրա-Սանիյէի Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը՝ իր 22 փետրուարի գումարմանը մէջ որոշած է իւրաքանչիւր բաժնեթուղթի համար (5 ոսկիին արժող) 16 շիլինի շահաբաժին զատ՝ երբ յաւելուածական շահաբաժին ալ Կալուածական Վարկի Պարտաթուղթ մը տալ (250 ֆր.) որոշած է՝ թիւ 29 կարօնով միասին, ինչպէս նաեւ միեւնոյն տեսակէն երկուքական պարտաթուղթ՝ Տաիրա-Սանիյէի իւրաքանչիւր տարբերեալ բաժնեթուղթի համար։

Պերլինի դրամական հրապարակը՝ հակառակ Պետութեան Պանքային զեղչի սակին 5 1/2 %ի իջնելուն, ինքզինքը գտած չէ, և ամբողջ Գերմանիոյ մէջ դրամական անձկութիւնը դեռ զգալի է, քանի որ դրամագլխային բոլոր հաստատութիւններն ալ չեն կրնար գոհացնել՝ գերման ճարտարարուեստին դրամական յարաճուն պէտքերը։ Պետութեան նոր փոխառութիւններու կարօտ ըլլալու խնդիրն ալ խորտակիչ ազդած է հրապարակին, և Ֆրանքֆուրթեր Ցայթունկ կը հաստատէ թէ՝ կայսրութեան Գանձը մինչեւ յառաջիկայ մայիս պիտի ստիպուի 4 % տոկոսով կարեւոր գումար մը փոխ առնել հրապարակէն, և թէ՝ Պրուսիոյ կառավարութիւնն ալ 60 միլիոն մարքի պէտք ունի։

Ֆրանսական Ռանթը միշտ տկար է, և վերջին անգամ բարձրացաւ մինչեւ 97.60ի, հակառակ Պ. Քայոյի պատրաստած եկամուտի տուրքի ծրագրին վիճաբանութեան դրուելուն՝ Երեսփոխանական ժողովին մէջ։ Սպանիական Արտաքինը անկանոն է, որովհետեւ ելմտական նոր նախարար Պ. Սանչէզ Պիւսթիլլոյի դիտաւորութիւնները դեռ ճշդուած չըլլալով, կը վախցուի որ նախորդ նախարար Պ. Օզմայի ընթացքը շարունակուի։ Ռուսական Թուղթերը նոր անկումներ ունեցան, մեծ փոխառութեան մը ծրագիրը առայժմ յետաձգուած կը թուի։ Օսմ. Միացեալը միշտ ամուր է, և Օսմ. Երկաթուղւոյ Պարտաթուղթերը հետզհետէ կը բարձրանան և ամենուրեք կը փնտռուին, Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան կողմանէ նորանոր գնումներ հաւանական ըլլալուն։ Սերպիական հրապարակէն առնուած լուրերը շատ աղէկ չեն. Ազգ. Պանքային առանձնաշնորհումին վերանորոգման խնդիրը Սգուբշինայի ժողովին քննութեանը յանձնուած էր թէեւ, սակայն այս ժողովը Պանքային համար թէեւ ո՛չ վերջնական, բայց ամէն պարագայի մէջ անպատեհ որոշում մը տուած ըլլալով, կը վախցուի որ կառավարութիւնը մի՛ գուցէ նոյն առանձնաշնորհումը Հին Արմատական կուսակցութեան Հաստատութեանը՝ Զեմալիսկա Պանքի շնորհէ։ Սերպիոյ այդ ազգ. Պանքան՝ այսինքն Պանք Նասիոնալը՝ շրջաբերութեան մէջ ոսկեդրամով վճարելի՝ 66 միլիոն 37,000 տինարի, և արծաթ դրամով վճարելի՝ 28 միլիոն 210,000 տինարի պահանջամատոյց ունի, և պահեստի մետաղադրամն ալ կը հասնի 22,865,000 տինարի։ Եւ որովհետեւ ամբողջ Սերպիոյ վարկը հիմնուած է գրեթէ մի՛ միայն նոյն Հաստատութեան գործառնութիւններուն վրայ, յայտնի է թէ կառավարութեան դիտաւորութիւնը և Սգուբշինայի մէջ կատարուած վիճաբանութիւնները օտար հրապարակներու անվստահութիւն կը ներշնչեն։ Ռումանական Թուղթերը աղէկ բռնուած են. 1908—1909 շրջանի ելմտացոյցը 31 միլիոն 406,908 ֆր.ի հասնելէն՝ թէեւ 3 միլիոն 200,000 ֆր.ի յաւելուած մը ցոյց կուտայ, նախորդ շրջանի ելմտացոյցին բաղդատմամբ, դիւրին է սակայն՝ որ այդ յաւելուածը սո՛սկ Ռումանիոյ նախնական վարժարաններուն կատարելագործմանը նպատակով պիտի ծախսուի։

Ս. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
(փաստաբան)

ԽԱՂԱԼԻԿ ՏԱՆՔ ՄԵՐ ՊԶՏԻԿՆԵՐՈՒՆ

«Տղոց խաղերը ամենամեծ ազդեցութիւն ունին պատուելու մը պահելուն կամ չպահելուն վրայ։ Մանկութեան առջի տարիներուն մէջ մանուկին հոգին պէտք է զուարթ և բարի պահուի, հեռացնելով անկէ վիշտը, երկիւղը և ցաւը, հանդարտեցնելով զինքը սրինգի և երգի ձայնով», ըսած է մեծ փիլիսոփան՝ Պղատոն։ [illegible] քիչ մը աւելի առաջ երթալով կը պատուիրէ թէ տղաք պէտք է տարուին տաճարները, ուր թոյլ տրուելու է անոնց խաղալ հսկողութեամբ այնպիսի դայեակներու, որոնք յատկապէս այդ նպատակին համար կրթուած ըլլան։

Ահա այդ սկզբունքին վրայ է որ հիմնուած է այս օրուան Մանկապարտէզը՝ որուն նպատակն է «դաստիարակութիւն խաղով»։ Խաղն է որ տղոց ա՛յնչափ սիրելի է, և ի՛նչ ատեն որ սիրելի է, անոնց ֆիզիքական առողջութեան և զուարթութեան համար ալ այն ատեն անհրաժեշտ է խաղը, որ երբեմն միջոց չունեցող ծնողաց է ի նպաստ դաստիարակութեան և մտաւոր զարգացման. ասիկա է գարուն ամէնէն կարեւոր յառաջդիմութիւններէն մէկը, ինչ որ Պղատոնի սուր աչքերը դարեր առաջ տեսեր էին խաղին կարեւորութիւնը մանկութեան կրթութեան համար։ Բնութեան մէջ կը տեսնենք թէ պտուղէն առաջ ծաղիկը կուգայ։ Պատմութենէն կը տեղեկանանք թէ արհեստը դասաւորուած գիտութենէն շատ առաջ գոյութիւն ունէր։ Մարդկային բնաւորութեան մէջ ալ կը տեսնենք թէ սիրտին զգացումները իմացականութենէն շատ առաջ կը զարգանան։ Առնենք օր. համար, տղայ մը, անոր մատաղ սիրտը ինքնաբերաբար կը բացուի խաղի ժամանակ, արգելքները կը վերցուին և գորովալից մայրը կամ իմաստուն ուսուցիչը կրնան դիւրութեամբ թափանցել անոր սիրտին ներքին խաւերուն մէջ, ուր երբեք պիտի չկրնար մտանել ուրիշ ո և է միջոցով։ Տղուն համակրանքը կրնայ շահուիլ՝ դէպ ի առարկայ մը, անձ մը կամ վարմունք մը շատ աւելի կանուխ քան իր մտքին ըմբռնումը։ Իր սրտին զգացումները շատ աւելի կանուխ կրնան ազդուիլ և կ'ազդուին, մինչդեռ իր իմացականութիւնը նոյն ազդեցութիւնը կրելու բնաւ պատրաստ չէ։

Ուրիշ կերպ խօսելով, տղան կրնայ սիրել՝ դեռ հասկնալ չկարողացած։ Մեր սովորական սխալներէն մէկն ալ սա է թէ մենք կը սիրենք մեր տղաքը դաստիարակել անոնց միտքը կրթելով քան թէ անոնց սրտին զգացումները։ Այս հզօր գործիչները, որ կեանքին կուտան իր լուսաւոր կամ խաւարամած գոյնը, կը թողունք որ հասարակ ընտանեկան կեանքին յաճախ անբաւական կրթութեամբը միայն զարգանան։ Արդիւնքը սա կ'ըլլայ որ մեր զաւակներէն շատերը կը մնան կ'ըլլան անհամակիր, թերահաւատ, առանց բանաստեղծութեան, համակրանքի կամ գաղափարականի որ ճոխացնէ իրենց կեանքը. իրենք արհամարհողներ միայն կ'անցնին գոյութեան այս աշխարհէն։ Մանկական զգացումները մոռցուած կ'ըլլան, կը փճացնենք, որպէս զի անոնց իմացականութիւնը չափազանց կերակրենք։ Ասիկա մեծ անիրաւութիւն մը ըրած չէ՞ անոնց։ Եթէ կ'ուզենք որ աղուոր սերունդը համաչափական նկարագիր մը կազմէ, պէտք է որ մեր զաւակներուն սրտին և ուղեղին դաստիարակութիւնը համընթաց առաջ վարենք։ Մանկավարժութիւնը մեզի կը սորվեցնէ թէ «Դաստիարակութեան գիտութիւնը հոգեբանութեան գիտութիւնն է»։ Ասով մէկտեղ շատ քիչեր՝ որ մանուկներու կրթութեամբ կը զբաղին կ'ըմբռնեն թէ ո՛րչափ կարեւոր է տղուն հետաքրքրութիւնը զարթուցանելը։ Տղու մը կրնանք ո և է քանակութեամբ տեղեկութիւն հաղորդել, դասերը իրենց ուղեղին մէջ սորվիլ տալ և խելապաշտութեամբ մէջ այնչափ շատ ծանօթութիւններ խճողել որ կարգ մը քննութիւններէ յաջող կերպով անցնին, բայց [illegible] սորվելու նկատմամբ տղուն հետաքրքրութիւնը արթնցուցած չենք, մեր բոլոր ջանքը անօգուտ է։ Պէտք է որ անգամ մը հետաքրքրութիւնը արթննայ, շահագրգռուի, ա՛լ անկէ ետքը ինքզինքը կը դաստիարակէ։

Ահա ասոր համար է որ կ'ըսենք թէ խաղալիկները տղոց համար շատ կարեւոր են։ Անոնք ոչ միայն խաղը, մարզանքը զարգացնելու կը նպաստեն, այլ համակրութիւնը զօրացնելու և սրտին զգացումները մարզելու կը ծառայեն։ Այս կերպով տղուն հետաքրքրութիւնը կ'արթննայ և կը զօրանայ դեռ մտաւորական կրթութիւնը շատ առաջ չգացած, խաղալիկներու միջոցով տղուն սրտի զգացումները կը կրթուին, այս զգացումներուն միջոցաւ ալ կամքը և այս ամենուն գումարը կ'ըլլայ ընտիր նկարագրի մը կազմութիւնը։ Այն տղան որ խաղալիկ ունի՝ բոլոր խաղերուն և գործողութիւններուն մէջ իր անձնական երեւակայութիւնը կը բանեցնէ, իր անձնական գաղափարը ի գործ կը դնէ։ Որչափ շատ գաղափարներ խեղդուեր չգացեր են մեզ շատերուն մէջ, որովհետեւ ուրիշները մեզի պէս չխորհեցան։ Եթէ ժամանակին մեր յարմար խաղալիկները ունենայինք, ապահովաբար հիմակուընէն շատ աւելի նկարագիր մը կազմելու դիւրութիւնը ձեռք անցուցած պիտի ըլլայինք։

Արդարեւ, տղոց խաղալիկ տալու մասին խնամք տանելու կարեւոր կէտերէն մէկը սա է որ խաղալիկները աննպատակ և խառնիխուռն չի տրուին, այլ ամէն մէկը նպատակի մը համար, տղուն բան մը սորվեցնելու առաջադրութեամբ ըլլայ։ Խաղալիկները Ֆրէօպէլէն առաջ կային, բայց անիկա էր որ խաղալիկը իբրեւ դաստիարակութեան հիմ դրաւ և որոշ դրութեան մը վերածեց զայն։

Ուստի լաւ կ'ըլլայ որ ծնողներ իրենց տղոց խաղալիկները մանկավարժական դրութեամբ ընտրել տան, միշտ նպատակի մը ծառայեցնելով։ Ծնողներ թո՛ղ յիշեն թէ որպէս զի խաղալիկները իրենց գերագոյն նպատակին ծառայեն՝ պէտք է որ միտքին հետ մէկտեղ սիրտին զգացումները կրթելու ձգտին։

Մանկութեան աշխարհը իր խաղալիկներովը, պաճուճապատանքներովը, խամաճիկներովը և խաղալիկներովը, որոնք այլեւս անշունչ առարկաներ չեն իրեն համար, այլ շարժուն, խօսուն և գործօն էակներ, յաճախ աւելի կարողութեան տէր քան նոյն ինքն մարդը։

Ասիկա չի՞ յիշեցներ մեզի մեր չափահաս մանկութիւնը որ ա՛յնչափ սերտօրէն կը զգայ լսելու հէքեաթները, առասպելները և «Հազար ու մէկ գիշերներու» պատմութիւնները որոնց մէջ նկարագրուածները, թէեւ անիրական, այն բաներն են զորս մարդ իրականացնել կը բաղձայ։ Նոյնը աւելի եւս ճշմարիտ է մանկութեան համար. տղան խաղալիկներուն միջոցաւ կը կատարէ այն բաները զոր մեծցած ատեն իրականացնել կը ցանկայ։ Իրական բաներուն մասնակից ըլլալ բնաւ զինք՝ այնչափ տխուր և պատրաստակամութիւն պիտի չունենայ, բայց այդ երեւակայական աշխարհին մէջ վարած կեանքը իրականին մէկ լաւ պատկերն է իր ըմբռնումին համեմատ։ Ամենալաւ հագուած գեղանի կին մը մանուկին ուշադրութիւնը չի գրաւեր, մինչդեռ մէկ թիզ երկայնութեամբ աղուոր պաճուճապատանք մը անմիջապէս կը հրապուրէ զինքը. ինչո՞ւ, առաջինը իր պզտիկ ուղեղին համար չափազանց մեծ է, իսկ երկրորդը՝ ճիշդ իրեն յարմար։

Ուրեմն մեր պզտիկները խաղալիկներով կրթե՛նք։

Թարգմ. ՍԵՏՈՒԻՇ Մ. ԱԿՈՒՆԻ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ ՀԱՅՈՑ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Յօդ. ԿԹ. — Ուսուցիչներ իրենց կոչումին զօրութեամբ բարոյական գործոց պաշտօնեաներ են, և նորահաս մանկութիւնը բարոյական կենաց մէջ մարզելու պարտաւորութիւնն ունին. հետեւաբար պէտք է ինքզինքնին իբր նուիրական անձեր նկատեն, և յատուկ զգուշաւորութեամբ պարտաւոր ըլլալնին գիտնան։

Յօդ. Հ. — Այս սկզբունքին հետեւանօք, անպատեհ են ուսուցիչներուն համար այն ամէն հանգամանքներ և գործեր, որոնք մարդը ստորնացնելու կերպարան ունին։ Այդ կարգէն են՝

1. Գծուծ և աղտեղի հագուստ։
2. Անկիրթ և գռեհիկ շարժուձեւ։
3. Աղտեղի և տգեղ խօսակցութիւն։
4. Կրակոտ և բարկացայտ բնաւորութիւն։
5. Ըմպելիքներու հետամտութիւն։

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 10 —

ՊՕԼ ՄԱՐԳՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

Դ.

ՓԵՏՈՒՐՆԵՐ ԵՒ ԾԱՂԻԿՆԵՐ

—Բայց Թրօքատէրոյի պարտէզներէն կը դառնամ, ուր յետ միջօրէն անցուցի սոնտուրին ու Մատին հետ, ինչպէս ըսի արդէն կանխաւ։ Միայն թէ ինծմէ քիչ մը առաջ դարձան անոնք, որովհետեւ ժամաւէն պիտի գնէի վաճառատունէ մը։

Պ. Միթր պող քրտինք մը զգաց քունքերուն վրայ, մինչ արագօրէն աւելցուց մանկամարդ կինը.

—Ա՛հ, նախ տիկին Ժոֆրանը տեսնել գացի. ինչպէս գիտես, ինծի կը սպասէր։

Բայց Տիկին Ժոֆրան քիչ մը առաջ հեռագրած էր թէ տունը չպիտի գտնուէր կէս օրէն յետոյ...

—Տունը գտա՞ր Տիկին Ժոֆրանը։

—Անտարակոյս. խեղճ կինը դեռ չէ անցուցած հարբուխը, և սենեակէն դուրս չպիտի կրնայ ելլել ութը օր չանցած։ Խոստացայ վաղը երթալ տեսնել զինքը։

Պ. Միթր բովանդակ կորովին պէտք ունեցաւ, որպէսզի գրպանէն չհանէ պառաւ ազգականուհիին հեռագիրը, Ժերմէնի աչքը խօթելու համար յանկարծ։ Ինչո՞ւ իր կինը կը ստէր այդ անկեղծ դէմքով ու վճիտ աչքերով։ Գուցէ ուրիշ քանի՛ քանի՛ անգամներ ստիպուած էր ճշմարտութիւնը կեղծելու, խորհելով թէ այսինչ կամ այնինչ տեղը կը գտնուէր։ Բայց Պ. Միթր կը շարունակէր, խօսիլ հազիւ այլայլած ձայնով և փորձելով ժպտիլ։

—Ուրեմն Թրօքատէրոյի պարտէզները կը գտնուէիր, և Մատլէնի ու սոնտուրին հետ վերադարձար։

—Բայց, այո՛, սիրելիս։ Եթէ գիտնայիր որ Մատ ո՛րքան խելօք կեցաւ։ Արեւուն տակ կը խնդար անցորդներուն, կարծես ըմբռնելով թէ աղուոր օդ մը կ'ընէր և ամէն մարդ երջանիկ կը թուէր։

Երջանի՜կ. ինչ անգութ հեգնութիւն։

—Լա՛ւ, յանձնարարեալ նամակս ձգեցի՞ր, ըսաւ Պ. Միթր, ոտքալի հանդարտութեամբ։

—Այո՛, բայց ստացագիրը քովս չէ։ Երեւակայէ՛, ո՛րքան տաղտկալի բան մը պատահեցաւ. մինչ գլուխս դարձուցած էի՝ Նորդիկիս նամակ մը գրելու համար քարթ-փօսթալ գնելու ուրիշ կիշէ մը, պատուական կին մը կը գտնուէր քովս. ապահով եմ թէ ան էր քսակս գողցողը, ուր կը գտնուէին նամակին ստացագիրը և ունեցած դրամս։ Ինչ յանդուգն գողեր կան։

Քիչ մնաց որ խեղճ մարդը պիտի գոչէր. «Բաւէ՛ նուազ յանդուգն, թշուառական կին», բայց քանի որ աղջամուղջով պատած էր ամէն կողմ, գէթ մինչեւ ծայրը պիտի երթար. իր դժբախտութեան սահմանը կ'ուզէր հասկնալ։

—Ա՛հ, ցաւալի բան։ Ուրեմն նամակատան մէջ գողցա՞ն։

—Այո՛, սիրելիս, ինչպէս ըսի քիչ մը առաջ։

Պ. Միթր գրեթէ հիացում կը զգար իր կնոջ նկատմամբ, սոսկումով ու խորշանքով խառնուած։ Ա՛հ, լաւ կը ստէր Ժերմէն։ Ուստի որոշեց իր գրասեղանին դուրս բան մը դուրս հանել սոսկալի անձկութեամբ։ Մանկամարդ կինը սկզբան չնշմարեց այդ շարժումը։

—Հետաքրքրականը սա է որ գողուհին իր կարգին կորսնցուցած է քսակը, մրմնջեց Պ. Միթր։

Ժերմէն աչքերը խոշոր բացաւ թերահաւատօրէն ու մտահոգութեան մատնուած։

—Ա՛հ, ո՞ւր միթէ։

—Լը Բէլլթիէ փողոցը։

—Ինչէ՞ն գիտես։

—Աւասիկ։

Պ. Միթր ցոյց տուաւ քսակը և սեղանին վրայ դրաւ։ Ձեռքը երկարեց, բայց ամուսինը քսակին մեծ խորշը բռնելով, ըսաւ.

—Իմ յանձնարարեալ նամակս դրկեցիր, այնպէս չէ՞։

—Այո՛, այնպէս կը կարծեմ...

—Այնպէս կը կարծե՞ս։ Զարմանալի բան. բայց հոս է նամակը։

Պ. Միթր քսակին խորշէն հանեց նամակը և սեղանին վրայ դրաւ։ Ժերմէնի գոյնը նետեց։ Ամուսինը շարունակեց.

—Որքա՞ն դրամ կար մէջը, կը յիշե՞ս։

—Չեմ գիտեր...

Ժերմէն այն ատեն սոսկումով տեսաւ որ ամուսինը դրամապանակին բոլոր խորշերը կը պրպտէր, դուրս հանելով պանքատոմսը, զոր պարզեց։ Այդ անակնկալին չէր սպասեր Ժերմէն։ Իր դէմքը, դիւցազնօրէն հանդարտիկ, ցաւագին կերպարանափոխութիւն մը կրեց։

—Գողուհիդ հարստացուցեր է քեզ, ըսաւ Պ. Միթր խաղաղ ձայնով։ Չէի կարծեր որ այդ գումարին տէր ըլլաս։ Բայց ինչ որ աւելի ապշեցուցիչ է, պատուաւոր կին մը կը մատնանշես իբր գող։

—Այո՛, ինծի այնպէս կը թուի...

—Մէկը կ'ըսէ թէ այդ կինը քու ձեւդ ունէր, մութ կապոյտ զգեստ մը հագած ու գլխարկ մը դրած էր քեզի պէս. դէմքն ալ նոյնն էր։

—Ո՞վ կրնայ ըսել այդ բանը։

—Ան որ տեսած է Լը Բէլլթիէ փողոցը 50 թիւ տունէն ելլելդ, ան որ կորսուած քսակդ գետնէն առած է, և այդ անցորդը ինծի բերաւ յանձնեց զայն։ Տիկին Ժոֆրանի տունը չես գացած և ոչ ալ հոն գտած ես զինքը, քանի որ տունը չէր գտնուեր ան. նամակատունը չես մտած, քանի որ նամակս հոս մէջտեղն է. վերջապէս քսակդ ալ չես կորսնցուցած Թրօքատէրոյի պարտէզներուն մէջ, որովհետեւ ոտքդ հոն չես դրած։ Հիմա ըսէ՛ թէ ինչո՞ւ այսքան սուտ կը խօսիս։

Հետզհետէ աւելի ահաբեկուած, զգալով որ գետինը տեղի կուտար ոտքերուն տակ, Ժերմէն շատ սաստիկ ճիգի մը կարօտեցաւ, սա յոյսով որ Թերէզ, իրենց միջեւ եղած համաձայնութեան հաւատարիմ, չպիտի հերքէր զինքը։ Մանկամարդ կինը գլխահակ նետուեցաւ անդունդին մէջ, կարծելով թէ հաստատուն կամուրջի մը վրայ կը գտնուէր։

—Չեմ գիտեր թէ ի՛նչ ըսել կ'ուզես, հաւատաց Ժերմէն յաւակնոտական կերպով մը։ Լա՛ւ, նամակդ չձգեցի, թէեւ հակառակը զրուցեցի տառը, վախնալով որ կը կշտամբես զիս. ոճիր մը չէ ատիկա։ Բայց սոնտուրին և Մատլէնի չմնացի կէս օրէն յետոյ, կ'երդնում որ այդպէս է։ Սուտ չէ որ այս քսակը գողցաւ ինէ, ո՛չ թէ պարտէզներուն մէջ, այլ նամակատանը։ Ցանցանքը իմս չէ որ ինծի նմանող կին մը, թերեւս քաղաքակատ կնոջ մեղսակիցը, Լը Բէլլթիէ փողոցը կը գտնուէր, քսակը ձեռքէն վար ձգած ատեն։

—Ժերմէ՛ն, լաւ կ'ընես եթէ ամէն ինչ խոստովանիս, ըսաւ Պ. Միթր ցած ու դողդոջուն ձայնով մը, որ վշտէն ու բարկութենէն կը դողդոջէր։ Երբ կ'ըսեմ թէ աղջիկդ չես բռնուած, մտքէդ անգամ չանցնիր այն դժբախտութիւնը, որ չպիտի պատահէր, եթէ երբեք Մատին քով գտնուէիր։

—Սոնտուրին հարցո՛ւր։

—Անօգուտ է. ուրիշ մը կ'ամբաստանէ քեզ։ Եկո՛ւր որ իմանաս։

Ինքզինքէն ելած, Պ. Միթր իր կինը քաշկռտեց դէպ ի այն փոքրիկ սենեակը, որ Մատլէնի ու Թերէզի բնակութեան յատկացուած էր։ Սոնտուրն հոն չէր. խոհանոցին մէջ Մարթ գաւաթ մը արգանակով կը կազդուրէր սոնտուրը։ Օրօրոցին մէջ կը հանգչէր քնացած մանուկի մը ձեւը։

—Նայէ՛, ըսաւ Պ. Միթր։

Ժերմէն ծռեցաւ ահաբեկած. արդեօք Մատլէն արկածի զո՞հ գացած, վիրաւորուա՞ծ թէ հիւանդ էր... Իր աղջկան դիմագիծները չէին տեսնուեր. այդ օտարոտի դէմքին առջեւ դաժան ապշութիւն մը ցոյց տուաւ մանկամարդ կինը։

—Ինչ կը նշանակէ ասիկա։ Ո՞ւր է աղջիկս։ Ո՞վ է այս մանչը։

—Փնտռէ՛ աղջիկդ։ Ջուկիդ հե՞տ էիր, ո՛վ բարի ու առաքինի կին. անոր հետ կը գտնուէի՞ր հէ, թշուառակա՛ն կին, մինչ կէս ժամ հեռու, Մուէթի մէջ մեր զաւակը կ'առեւանգէին, անոր տեղ ձգելով այս մանչը։

(Շարունակելի)

6. Խաղամոլութիւն և ուրիշ զեղծումներ։

7. Սեղին և անպատիւ տեղեր յաճախել, և այլ ասոնց նման մեղադրելի գործեր։

Յօդ. ՀԱ.—Ամէն դասակարգէ և ամէն աստիճանէ ուսուցիչներ ազնուութեան և քաղաքավարութեան պահանջները պիտի պահեն յապաղապէս աշակերտաց առջեւ և աշակերտաց հանդէպ։ Ըստ այսմ նաեւ բոլոր չէ՝

1. Աշակերտներու հետ տգեղ բառեր գործածել, անյարգ կատակներ ընել և մականուններ յարմարցնել, այլ իւրաքանչիւրը իր անունով պէտք է կոչել։

2. Եւ ոչ ալ պատշաճ է պարոնի կամ օրիորդի աւելորդ պատուանուններով կոչել։

3. Պէտք է զգուշանալ աշակերտաց վրայ ձեռք վերցնել, ապտակ զարնել, ականջ քաշել, կռփել տալ, ևլն., և նոյն իսկ գգուել և փայփայել։

4. Արգիլուած է աշակերտաց հետ կողմնակցութիւններ ընել, միոյն անկեղծութեամբ, միւսին անիրաւել, գժտութեանց և նախանձու առիթներ ընծայել։

5. Շարունակ կարողագոյններուն հետ զբաղելով, տկարագոյնները պէտք չէ անտեսել։

6. Աշակերտներու ուղղուած դիտողութեանց և յանդիմանութեանց մէջ այնպիսի բանաւոր ձեւ մը պէտք է գործածել որ աշակերտները իրենց օգտին համար խօսուիլը հասկնան։

Յօդ. ՀԲ.—Ուսուցիչք պէտք է իրենց պաշտօնին տան ամբողջ մտադրութիւննին։ Իրենց վայել չէ, և մանաւանդ վնասակար իսկ է Թաղային խնդիրներու և կուսակցութիւններու մասնակցիլ, վարչական գործերու միջամտել, լրագրական և թղթակցական հրատարակութիւններով կիրքեր արծարծել, անձնական վէճերու մէջ մտնել, որոնք թէ՛ իրենց վրայ ծանր պատասխանատուութիւններ կը հրաւիրեն։

Յօդ. ՀԳ.—Ուսուցիչք՝ որ միայն են, բոլոր օրը վարժարանի մէջ պիտի մնան, և իրենց յանձնուած դասարանին թէ՛ դասերը պիտի աւանդեն, և թէ՛ պարապ ժամերուն հսկողութիւնը պիտի ընեն։ Բայց երբ միայն ուսուցիչներ մասնագիտական առաւելութիւններ ունին, կրնան իրենց նիւթը զանազան դասարաններու մէջ աւանդել, փոխադարձաբար իրարու փոխանակելով։

Յօդ. ՀԴ.—Այցելու դասատուներ՝ որոնք որոշ ժամերով կը դասախօսեն, ճիշդ ժամուն տեղերնին պիտի գտնուին, և ժամը չաւարտած պիտի չմեկնին։ Հինգ վայրկեանէ աւելի յապաղումը իբր թերութիւն կը նկատուի, և մեղադրանքի կամ տուգանքի տեղի կու տայ։ Այս նպատակով տեսուչը յատուկ տոմար մը պիտի ունենայ, ուսուցչաց ներկայութիւնը, բացակայութիւնը և յապաղումը նշանակելու համար, տոմարը միշտ բաց պիտի մնայ ուսուցչաց առջեւ։ Կրնայ [illegible]

Յօդ. ՀԵ.—Այցելու դասատուներու թիւը օգտակար է կարճել, ջանալով դասաւանդող ուսուցիչէ մը որչափ հնար է օգտուիլ, և որչափ հնար է զայն վարժարանի մէջ պահել, որովհետեւ թէ՛ ուսուցիչներու և թէ՛ վարժարաններու օգտակար չէ ուսուցիչներուն ժամերը երթեւեկի զոհել տալ։

Յօդ. ՀԶ.—Դասատուներ պէտք է բացակայութիւննին կանխաւ վարժարանի վարիչին հաղորդեն բացայայտ կերպով, գրով կամ բերանացի կամ միջնորդով։ Բացակայութեան օրինաւոր պատճառներն են.

1. Հիւանդութիւն՝ բժշկական վկայութեամբ հաստատուած.

2. Ընտանիքին մէջ կարեւոր անձի ծանր հիւանդութիւն՝ նոյնպէս հաստատուած։

3. Ընտանեկան բացառիկ կամ տարաժէպ դիպուած, յայտնապէս ծանօթացած։

4. Կամքէ անկախ ընդհանուր պատահար, հրապարակաւ յայտնուած։

Ասոնցմէ զատ պատճառներ ընդունելի չեն։

Յօդ. ՀԷ.—Երբոր դասարանական կամ դասատու ուսուցիչ մը կը բացակայի, տեսուչին պարտքն է կամ անձամբ կամ ուրիշ յարմար անձով մը անոր պակասը լեցնել, մանաւանդ երբ բացակայութիւնը մէկ օրէ աւելի կ'երկարի օրինաւոր պատճառով. Վարժարաններ, մանաւանդ գլխաւորներ, որոնք աւելի թուով պաշտօնեաներ ունին, օժանդակ ուսուցիչ ունենալու հոգ տանին, կամ եղած ուսուցիչներուն պարապ ժամերէն օգտուելու կերպը պիտի հոգան։

Յօդ. ՀԸ.—Իւրաքանչիւր ուսուցչի տարեթոշակը, իր պարտաւորեալ դասերուն տարեկան թիւին վրայ բաժնուած, դասագինի միութիւնը կը կազմէ, և բացակայութիւններ դասագինի կրկինը կը տուժեն։ Յապաղումները կամ մեկնումները վայրկեանները գումարուելով ժամերու կը վերածուին, և համեմատական տուգանքի կ'ենթարկուին։ Բացակայութիւններու և յապաղումներու հաշիւը կը պահէ վարժարանին վարիչը, և իւրաքանչիւր ամսավերջին Հոգաբարձութեան կը հաղորդէ։ Սովորաբար տարին երեսուն շաբաթ դասախօսութիւն կը հաշուուի, և շաբաթական մէկ դասագինը կը պատասխանէ տարեկանին երեսներորդ մասին։

Յօդ. ՀԹ.—Վարիչը ինքն չկրնար տուգանք որոշել, այլ Հոգաբարձութիւնը կ'որոշէ տուգանքները և անոնք կը զեղչէ ամսավճարի գումարէն։ Հոգաբարձութիւնը առաջին մէկ երկու անգամներուն կրնայ ներողամիտ գտնուիլ բացառապէս արդիւնաւոր եղողներուն կամ բացառիկ դժուարութեանց հանդիպողներուն։ Բայց կրնայ ևս տուգանքի քանակը դասագինին եռապատիկին և քառապատիկին բարձրացնել, երբոր բացակայութիւնք յաճախակի տեղի կ'ունենան։ Տուգանքներէ կազմուած գումարը փոխանորդներուն կը յատկացուի։

Յօդ. Ղ.—Ուսուցիչք դասախօսութեանց միջոցին չեն կրնար ուրիշ գործով զբաղիլ, պարապ խօսակցութիւններ ընել, այցելուներ ընդունիլ, ուտելիք կամ ըմպելիք բերել կամ գործածել, սուրճ խմել, ծխել, մրափել, այլ պարտին միայն իրենց դասով ու դասարանով զբաղիլ։

Յօդ. ՂԱ.—Ուսուցիչք պարտաւոր են վարժարանին Հոգաբարձուները և վարիչը յարգել, կարգադրութիւնները և հրահանգները կէտ առ կէտ գործադրել, կանոնով կամ մասնաւոր կերպով իրենցմէ ուզուած բացատրութիւնները ճշդութեամբ տալ, պաշտօնակիցներու հետ ազնուութեամբ վերաբերուիլ, ներքին գժտութիւններէ զգուշանալ, իրար վարկաբեկ ընելու խօսքեր կամ ձեւեր չգործածել, վարժարանի մասին քսութիւններ չընել։

Յօդ. ՂԲ.—Ուսուցիչները գանգատելու առիթ ունեցած ատեննին պէտք է դիմումի կարգ մը պահեն, ուսուցչի դէմ՝ վարիչին, վարիչին դէմ՝ Հոգաբարձութեան, և Հոգաբարձութեան դէմ՝ Թաղական Խորհուրդին կամ Ուսումնական Խորհուրդին դիմելով, և միայն առաջին դիմումէն ապարդիւն մնացած կամ արդիւնքէն դժգոհ եղած ատեննին, վերնագոյնին դիմել։

Յօդ. ՂԳ.—Ճաշի և հանգիստի ատեն միայն ուսուցիչներ փոփոխակի կարգով ընդհանուր հսկողութիւն պիտի ընեն։ Հսկողներ պիտի ջանան օգտակար կերպով զբաղեցնել աշակերտները հանգիստի ատեն, յարմարելով տեղւոյն և եղանակին, կամ վայելուչ և առողջական խաղերով, և կամ հետաքրքրական և դիւրամատչելի վէպերով կամ բացատրութիւններով։

Յօդ. ՂԴ.—Ուսուցիչներ աշակերտները պատժած ատեննին խստիւ պիտի պահեն այն չափերը, կերպերը ու պայմանները որոնք դաստիարակութեան հրահանգներուն գլուխին մէջ պիտի գծուին, և չեն կրնար ինքնահնար ձեւեր կամ որոշուածէն աւելի չափեր գործածել։

Յօդ. ՂԵ.—Աշակերտներու տրուելիք վարձատրութիւններն ալ ուսուցիչք վարիչին կ'առաջարկեն, և վարիչին կամ Հոգաբարձութեան ձեռօք կը գործադրուին։ Չեն կրնար նաեւ յատուկ նուէրներ կամ ընծաներ տալ աշակերտաց ուղղակի. նոյն իսկ բացառիկ պարագայի մէջ ալ Հոգաբարձութեան գիտակցութեամբ պիտի ընեն։ Փոխադարձաբար իրենք ալ աշակերտներէն չեն կրնար նուէրներ կամ ընծաներ ընդունիլ. եւ առաւել չեն կրնար աշակերտներուն այսպիսի առաջարկներ ընել։ Այդ մասին տեսնուած թերութիւնը իբր ծանր յանցաւորութիւն կը նկատուի։

Յօդ. ՂԶ.—Ուսուցիչներ առանց բաւական պատճառի չեն կրնար տարւոյն ընթացքին մէջ պաշտօնէ հեռացուիլ։ Բաւական պատճառներ կը նկատուին. 1. Վերոյիշեալ պարտաւորութիւններէն որ և է մէկուն դէմ երկարատեւ և յաճախակի զանցառութիւն, ու երկիցս պաշտօնական ազդարարութենէ ետքը նոյնին մէջ շարունակութիւն, առանց տարբերելու նիւթին ծանրութիւնը կամ թեթեւութիւնը։ Առաջին ազդարարութիւնը կ'ըլլայ վարիչէն, երկրորդը Հոգաբարձութենէն։ 2. Պաշտօնավարութեան յայտնի և զգալի ապարդիւնութիւն։ 3. Եկեղեցական, պետական, ազգային և ընտանեկան օրէնքի դէմ որ և է գայթակղական գործողութիւն։ Այս վերջին առիթներու մէջ նախընթաց ազդարարութիւններ չեն պահանջուիր։

Յօդ. ՂԷ.—Թէպէտեւ ուսուցիչներ ընդհանուր կերպով տարւոյ մը համար պայմանաւորուած կը նկատուին, սակայն միշտ շարունակելի կ'ենթադրուին, և անոր համար եթէ մինչեւ օգոստոսի սկիզբը յատուկ յայտարարութիւն չէ եղած, նախկին իսկ նորէն պայմանաւորուած կը նկատուին։ Առաջին տարիները իբր փորձոյ միջոց նկատուելուն, փոփոխութիւնը դիւրահասկնալի կը դառնայ։ Բայց մի քանի տարիներ ետքը յանձնարարելի է որ ուսուցիչներ դիւրաւ չփոփոխուին, և տեւականութեամբ աւելի օգտակար ըլլան վարժարանին, և օգտակար նոյն իսկ իրենց գործին։

(Շարունակելի)

Հրատարակուեցաւ

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ԵԶԱԿԱՆ
ՀԱՅ.-ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ՄԵԾ ԲԱՌԱՐԱՆԸ

Պաշտօնական, գիտական և այլ կարեւոր բառերու ֆրանսերէնով և բազմաթիւ օրինակներով ճոխացած իբր 50,000 բառ, ոճ, ասութիւն։

Երկասիրութիւն
ՊԵՏՐՈՍ ԷՖ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
Օգնական Պետական Խորհրդոյ և Տնօրէն Պէրպէրեան Վարժարանի

Սոյն երկասիրութեան վրայ երկար գրել աւելորդ է. միայն այսչափը բաւէ ըսել որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն և Գեր. Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանէ զատ, թուրք և հայ ամէնէն նշանաւոր գրագէտ-լեզուաբաններ գնահատականներ կան այս խղճամիտ և յոգնաջան երկասիրութեան սկիզբը։ Ի մէջ այլոց թուրք նշանաւորագոյն գրագէտ-բանաստեղծ Էքրէմ պէյ, Րէշատ պէյ, Ահմէտ Րասիմ պէյ, հայագէտ Սիւլէյման պէյ, Պատրիարքարանի թուրք. Դիւանապետ Թրքագէտեան Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան և արեւելագէտն Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան թուրքերէն գնահատականներ ունին։ Հայերէն գնահատականներ ունին Գուրգէն, Զօհրապ, Նլքէնեան, Պօղոս Բէքէտաճեան, Ուղուրլեան, Հրանտ Ասատուր, Փանոսեան, Թէոդիկ, Գաղանճեան պէս բանասէրներ և գրագէտներ։

Սոյն երկասիրութիւնը ունի 900ի մօտ մեծ էջեր, 8 բունթօ գրով շարուած, ձօնուած է Ուսուցչապետ Ռ. Ց. Պէրպէրեանի. կը պարունակէ հեղինակին մեծադիր լուսանկարը։

Թուղթ ընտիր, տպագրութիւն ընտիր (Տէր-Ներսէսեան և Պէրպէրեան), կազմ փառաւոր (Մատթէոսեան)։ Կը վաճառուի կանխիկ 35 ղրուշի։ Միակ կեդրոնատեղին է Գալէնց գրատուն։

ԱՌՏՆԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՔ

Ամէն հայելի լաւ չի ցուցներ, ինչպէս յայտնի է։ Հայելիի մը լաւ թէ գէշ ըլլալը փորձելու համար պէտք է սպիտակ թուղթի կտոր մը բռնել անոր ճիշդ մօտը. եթէ հայելիին մէջ տեսնուած թուղթին կտորը բնականին պէս սպիտակ երեւնայ, հայելին լաւ տեսակէ է։ Բայց շատ անգամ ալ նոյնպէս բռնուած թուղթին կտորին գոյնը գորշի, կարմրորակ կամ դեղնորակի կը դառնէ. Ահա այդպէս ցուցնող հայելիները լաւ տեսակ չեն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Ռուսիոյ մէջ հիմա ուշադրութեամբ կը զբաղին Սիպերիոյ և Կեդրոնական Ասիոյ երկաթուղիի գիծերը ամբողջացնելու գործով։ Բազմաթիւ ծրագիրներ կ'ուսումնասիրուին, որոնց մէկ քանին մեծ կարեւորութիւն ունին թէ՛ առեւտրական և թէ ռազմագիտական տեսակէտով։ Ամէնէն առաջինն է Օրէնպուրկ-Թաշքէնտի գիծը, որ Անդրկասպեան հիմակուան երկաթուղիէն այլապէս շահաւոր պիտի ըլլայ ռուսական Թուրքեստանի զարգացման։ Երկրորդն է Անդրսիպերիական երկաթուղիին միացումը Թաշքէնտի գիծով մը, որուն մասին դեռ որոշում մը տրուած չէ. ոմանք կ'առաջարկեն Բավլոտարի գիծը՝ Սեմիբալադինսքէն, Սէրկիոպոլէն, Բարդոլէն և Վիրնէն։ Չինկէնդի մէջ, Օրէնպուրկ-Թաշքէնտի գիծին վրայ, ոմանք կը յանձնարարեն, Քիրկիզներու տափաստանը՝ Բեդրոբավլովսքէն սկսեալ։ Այդ պարագային Թաշքէնդ առաջնակարգ շուկէտ մը պիտի ըլլայ, որուն վրայ պիտի աւելնան միացման գիծեր դէպի Գարնաուլ և դէպի չինական Զուկուչակ քաղաքը։ Այս վերջին քաղաքը, ուր տասներեք տարիէ ի վեր ռուսական հիւպատոսարան մը հաստատուած է, վերջին կէտը պիտի ըլլայ Անդրմոնկոլեան նոր երկաթուղիին, որ Ուսքէն ճամբայ պիտի ելլէ և Իրգիզպուրի հովիտէն ի վեր պիտի երթայ, հոն Զուկուչակի հասնելու։ Այս միջոցիս, սակայն, ամէնէն աւելի ուրիշ խնդիր մը առաջնութիւն կը տանի՝ այն է Անդրսիպերիական երկաթուղիին համար երկրորդ գիծի մը շինութիւնը և այդ երկաթուղիին զանազան մասերուն նորոգութիւնը։ Այդ երկաթուղին քննադատողներ անոնք որ առաջ շատ կը ջատագովէին։ Կարծիք յայտնողներ ալ կան թէ Անդրսիպերիականը, որ այնքան շուտ և դժուարին պարագաներու մէջ շինուած է, ռուսաճաբոնական պատերազմին ատեն սպասուածէն շատ աւելի մեծ ծառայութիւններ մատոյց։ Անոր շատ մը կէտերը նորոգութեան կարօտ են, և սակայն [illegible] ալ կ'ըսեն թէ այդ երկաթուղին [illegible] շատ հաստատուն մնացած է, հակառակ ռուսաճաբոնական պատերազմին պահանջումներուն։ Անդրսիպերիականին համար գործածուած առաջին երկաթէ գիծերը շատ թեթեւ էին. պատերազմէն առաջ շատ մը մասերուն վրայ այդ գիծերը փոխուեցան, այդ աշխատութիւնը հիմակ ալ պիտի շարունակուի։ Յաջորդաբար ամենադժուարին աշխատութիւններ պիտի ունենան Իրքուցքի և Անդրպայքալի նահանգներուն մէջ, ուր գիծը կ'անցնի նեղ ձորերէ, և ուր հողը վար իջած է վրդովիչ կերպով և միշտ փլուզումներու սպառնալիք կայ։ Անդրսիպերիականի համար երկրորդ գիծի մը շինութիւնը որոշուած է Ռուսիոյ Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ։ Ծախքը թէեւ խիստ շատ պիտի ըլլայ, սակայն անոր ընծայելիք առաւելութիւններն ալ աննշանելի կը նկատուին Ռուսիոյ համար։ Տիրող կարծիքը այն է թէ այդ կրկին գիծը աւելի կանուխ շինուած ըլլալու էր, ինչպէս ժամանակին առաջարկած էր Բէօլչէր զօրավարը, որ Լիաօ-Եանկի պատերազմի դաշտին վրայ մեռաւ։ Ուսուրիի երկաթուղիի գիծը որ մինչեւ հիմա անջատ էր, կցուեցաւ չինական արեւելեան երկաթուղիին տեղւոյն։ Ինչպէս յայտնի է, Մանչուրիոյ երկաթուղին այդպէս կը կոչուի իր ռուսական մասին մէջ։ Այդ գիծը, որ Անդրսիպերիականէն առաջ աւարտեցաւ և 1897ին շահագործուիլ սկսաւ, Վլատիվօսթոքէն մեկնելով կ'ուղղուի դէպ ի Ամուրի ծովածոցը, որուն եզերքէն անցնելով կը հասնի Ուկլովի ծովածոցը։ Ասոր չուրջը դառնալէ ետքը Սանիֆօրմի ձախ եզերքէն ի վեր կ'երկարի մինչեւ Նիւուրս։ Նիքոլսք կը հասնի 109րդ քիլոմեթրին վրայ, ուրկէ կը բաժնուի չինական արեւելեան երկաթուղիի ճիւղը։ Այսպէս Սանիֆօրմի և Լըլէնի ջուրերուն բաժանման գիծին կը հետեւի, Խանքա լիճին չուրջը կը դառնայ և լեռնոտ ու ճահճային վայրերէ անցնելով Ուսուրի և Խապարովսք կը հասնի։ Այդ գիծն ալ անդրսիպերիականին նման շինուած է։

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի Նախարարաց Խորհուրդը վաւերացուց առեւտրական նախարար Պ. Քրուբբիի ներկայացուցած օրինագիծը, օտար երկիրներու մէջ առեւտրական վեց գործակալներ հաստատելու մասին։ Ֆրանսական թերթերէ ոմանք կ'ըսեն թէ այդ նորութիւնը լաւ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ, քանի որ այլեւս կ'ըմբռնուի այդ խնդիրներու կարեւորութիւնը։ Ֆիկառօ կ'ըսէ.— «Ժամանակ մը վայելչութեան պայման մըն էր արհամարհել առեւտրական շարժումը։ «Ֆրանսան վաճառատուն մը չէ» խօսքով կը փակէ բերանը պարզամիտ Բասաուրէի Էմիլ Օժիէի կատակերգութեան մէջ, և որ կը համապատասխանէ ֆրանսական հին նախապաշարումի մը։ Սխալ մըն է այդ։ Սակայն այո՛, Ֆրանսա վաճառատուն մըն է, Անշուշտ ուրիշ բան մըն ալ է, աւելի լայն, աւելի բարձր, սակայն ամէնէն առաջ վաճառատուն մըն է։ Գաղափարական դեր մը կատարելէ և մտաւորական, արուեստագիտական ու բարոյական ազդեցութիւն մը գործելէ առաջ, պէտք է նախ ապրիլ, և հետեւաբար ապրուստը ճարել։ Ժողովուրդներն ալ անհատներուն պէս չեն կրնար խոյս տալ այդ կանոնէն։ Վաճառականութիւնն է որով ազգերը կը շահին իրենց հացը։ Նախարարութիւնները և դիւանագէտները իրենց բացարձակ պարտականութիւնը կատարած կ'ըլլան՝ իրենց բոլոր ոյժովը հետեւելով իրենց երկրին առեւտրական զարգացման։ Օտար տէրութիւնները երկար ատենէ ի վեր կ'ըմբռնէին և կը գործադրէին այս սկզբունքը, մինչդեռ Ֆրանսացիները միամտօրէն կ'երեւակայէին թէ այդ անհրաժեշտ նկատումները բնաւ կարեւորութիւն չունէին։ Բարեբախտաբար սկսան աւելի ողջմտութեամբ նկատողութեան առնել այդ իրերը և Պ. Քրուբբիի խիստ լաւ բարենորոգումը պիտի լրացնէ բացորոշապէս անհրաժեշտ նկատուած փոփոխութիւն մը։ Հիմա ֆրանսացի վաճառականներուն անկ է օգտուիլ աջակցութենէն այն նոր ատաշէներուն զորս ֆրանսական Պետութիւնը պիտի դնէ իրենց տրամադրութեանց տակ։ Դժբախտութիւն մըն է որ ձեռներէցութիւնը և կորովամտութիւնն ալ օրինագրով մը չեն կրնար ձեռք բերուիլ։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Լոնտոնէն կը գրեն վիեննական թերթի մը.— Ճափոնէն առնուած լուրեր նորէն կը ծանուցանեն թէ ամերիկեան կարգ մը լրագիրներու այն զրոյցները թէ Մ. Նահանգաց ու Ճափոնի միջեւ յարաբերութիւնները հետզհետէ կը ձգտին, մեծապէս կը խեղաթիւրեն ճշմարտութիւնը։ Ամենափոքր պատճառ մը իսկ չկայ որ երկու երկիրներու յարաբերութիւնները ապագային երեւոյթ մը առնեն։ Ճափոնի կառավարութիւնը ցոյց տուաւ թէ ո՛րքան հոգածու է բարեկամական յարաբերութեանց պահպանման. գաղթականութեան խնդրոյն մէջ կարելիութեան մինչեւ վերջին սահմանները գնաց, որպէս զի ապագայ թիւրիմացութեանց առաջքը առնէ։ Պարոն Թաքահիրա Ուաշինկդընի ճափոնական դեսպան անուանուեցաւ։ Այդ անուանումը արդէն ինքն իր մէջ կը պարունակէ բարեկամութեան գրաւական մը, և նոր դեսպանին գործունէութենէն կարելի է յուսալ լաւագոյն արդիւնքներ՝ մինչեւ հիմա եղած բարեկամ յարաբերութեանց պահպանման համար։ Կրնայ ըլլալ որ Խաղաղական զրկուած ամերիկեան նաւատորմը երեւայ ճափոնական ջուրերուն մէջ. այդ պարագային առիթը ձեռքէ պիտի չխնայուի Մ. Նահանգաց նոր ապացոյցներ տալու Ճափոնի բարեկամական մտադրութեանց համար։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

Թայմզի Բէքինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Չէ-Քիանկի երկաթուղիին խնդիրը կարգադրուեր է Չինու արտաքին գործոց պաշտօնարանին և անգլիական Ընկերութեան միջեւ՝ բրիտանական կառավարութեան համբերատար հաստատամտութեանը և Բէքինի անգլիական դեսպանին ազդեցութեանը շնորհիւ։ Կնքուած պայմանագրութիւնը քիչ օրէն պիտի վաւերացուի Չինու կայսեր կողմէ։ Արտօնուած փոխառութեան պայմանները համեմատ են Թիէն-Ձին-Նանկ-Ձէի գլխաւոր երկաթուղիին համար եղած փոխառութեան, միայն թէ նահանգին հասոյթները մասնակի գրաւ մը չեն կազմեր։ Երաշխաւորութիւնը պիտի կազմեն հիւսիսային երկաթուղիին հասոյթներուն յաւելեալ մասերը։ Գիծը ոչ թէ մինչեւ Սու-Զաու, այլ Շանկայ պիտի հասնի։ Անգլիական Ընկերութիւնը փոխառութիւն մը կ'ընէ Չինու հաղորդակցութեանց Նախարարութեան՝ Բէքինի կառավարութեան երաշխաւորութեամբ։ Այդ Նախարարութիւնը կը ճանչնայ նահանգային Ընկերութիւնը և զայն կ'արտօնէ ներկայացուցիչ մը ունենալ երկաթուղիին վարչական Խորհուրդին մէջ։ Երկաթուղիին շինութիւնը երեք տարիէն պիտի աւարտի։ Հաղորդակցութիւններ պիտի հաստատէ այդ հարուստ ու բազմամարդ նահանգին ու Բէքինի միջեւ՝ Շանկայ-Նանքինի և Թիէն-Ձին-Բու-Քաօյի երկաթուղիներուն միջոցաւ։ Այդ պայմանագրութեամբ կ'անհետանան Անգլիոյ ու Չինու միջեւ վէճի պատճառ ըլլալիք բոլոր առարկաները։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱԿՈՆ-ԵԿԵՂԵՑԻ.— Պրանսէնսուրկ գաւառին (Ամերիկա) ծովեզերը երթեւեկող նաւերուն մէջ մէկ քանի տարիներէ ի վեր կան այնպիսիներ զորս, իրենց շինուածքի դիրքով ու եղանակովը, կարելի է նաւագնացութեան ատեն իբրեւ եկեղեցի գործածել և տօնական օրերու կրօնական արարողութիւններ կատարել անոնց մէջ։ Բայց ցարդ լսուած չէր որ կառախումբը արագ ընթանալու ատեն իր վակոններէն մէկուն մէջ ալ եկեղեցական արարողութիւններ կատարուին։ Ամերիկայի մէջ այս նորութիւնն ալ տեսնուեցաւ։ Ծանօթ ամերիկացի Պ. Ռիյէնի կինը՝ Տիկին Ռիյէն վակոն մը մատուռի վերածել տուած է, իր յաճախ դէպ ի արեւմուտք երկար ճամբորդութեանց ատեն աղօթելու համար անոր մէջ։ Վակոնին նեղ երեսին կողմը փոքր և ըստ պատշաճի զարդարուած խորան մը կայ և վակոնին մնացած մասն ալ գեղեցիկ գորգով մը ծածկուած է, և մէկ քանի աթոռներ կան աղօթողներու համար։ Տիկին Ռիյէն հետ ճամբորդող քահանան, կամ ասոր բացակայութեան ատեն կառախումբին կանգ առած կայաններուն մօտակայ վայրերէն հրաւիրուած կրօնաւոր մը կիրակի օրերը և շաբթուան մէջ մէկ քանի օր Ս. Պատարագ կը մատուցանէ, առանց ո և է յապաղման պատճառելու կառախումբի ընթացքին։

10,000 ՊՍԱԿԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՄԸ.— Մ. Նահանգաց Պրիդթոն քաղաքին մէջ Վեր. Հայր Ալֆրէտ Հարիսըն Պլըրաւ անցեալ շաբթու 10,000րդ պսակագրութիւնը ըրաւ։ Շատ հազուադէպ է ծուխով հարսնայ այսպիսի կրօնաւոր մը։ Հայր Պլըրաւ 56 տարեկան սպիտակամօրուս և թիկնեղ անձ մըն է շատ բարեացակամ և լաւատես այնչափ որ ամուսնանալէ վախցողներն իսկ կը քաջալերէ և կը գօտեպնդէ եղեր ամուսնանալու։ Իր այս օգտակար գործունէութեան մէջ հաճոյքն ունեցած է կնոջ մը չորրորդ ամուսնութիւնը օրհնելու։ Վերջերս ալ օրհնած է նաեւ երրորդ անգամ ըլլալով ամուսնալուծուած կնոջ մը ամուսնութիւնը, երիտասարդի մը հետ, զոր երկրորդ անգամ ըլլալով ամուսնացած էր դարձեալ իր օրհնութեամբը միեւնոյն կնոջ հետ և վերջերս ամուսնալուծուած էր անկէ։

ՊԱՏՈՒԱՍԷՐ ԷՐԻԿ.— Անցեալ շաբթու Պետերսպուրկի մէջ զարմանալի ամուսնութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Ստորին դասակարգի պատկանող, բայց հարուստ և կրթեալ օրիորդ մը ամուսնացաւ ազնուականի տիտղոս ունեցող, բայց սնանկացած երիտասարդի մը հետ՝ այսինքն դեռատի օրիորդը ծախու առաւ այրն ու անոր անունը 45,000 ֆրանքի, պայման դնելով որ այրը պիտի հրաժարէր ամուսնական ամէն իրաւունքէ և բնաւ չպիտի մօտենար իր (օրիորդին) վրայ, որ անուամբ միայն ամուսնացած պիտի ըլլար անոր հետ։ Ամուսնութենէն անմիջապէս ետքը, «կինը» ճամբայ ելաւ դէպի արտասահման, մինչ նորապսակ երիտասարդը պանդոկի մը մէջ բնակութիւն հաստատեց, բախտին իրեն նուիրած 45,000 ֆրանքով հանգիստ կեանք մը վարելու համար։

30 ՓԵՏՐՈՒԱՐ Կ'ԸԼԼԱ՞Յ.— Այս անհաւատալի հարցը հաստատական լուծում մը ստացած է նաւու մը մէջ պատահած իրողութեամբ.— Վերջերս ամերիկեան թերթի մը մէջ ճաշացուցակ մը հրատարակուած էր, որ փետրուար 30 թուականը կը կրէր։ Բնականաբար առաջին հայեացքով սխալ մը համարուեցաւ այդ, բայց վերջապէս համոզում գոյացուեցաւ թէ այդ անսովոր թուականը կարելի էր դնել ճշգրտիւ ճաշացուցակի մը վրայ։ Այդ ճաշացուցակը կը պատկանէր Եօքօհամայէ Սան-Ֆրանչիսքօ ուղեւորող Սիպերիա մեծ շոգենաւին մէջ սարքուած հացկերոյթի մը։ Շոգենաւը դէպի արեւելք այդ ուղեւորութեամբ մէկ օր կը շահէր և որովհետեւ այդ օրը 1904 փետր. 29էն ետքին կ'իյնար, և այդ օրն ալ մարտ 1ը չէր, ուստի օրը չփոթելու համար փետր. 30 նշանակուած էր ճաշացուցակին վրայ, և շատ իրաւամբ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Քէսրիէ գաւառակին նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Պըրլըվա գաւառակին նախնական դատարանին նախագահ Շէրէֆէտտին էֆ., որուն յաջորդեց Քէսրիէ գաւառակին նախնական դատարանին նախագահ Մէհմէտ Նուրի էֆ.։ Բէյքէնտիրէ գաւառակին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Մէցվէ գաւառակին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Օսման Խայրի էֆ., որուն յաջորդեց Մալկարայի գաւառակին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի նախորդ օգնական Մուստաֆա Նէճիպ էֆ.։ Օրտուի գաւառակին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Ճիսրը Էրկէնէ գաւառակին նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական Մուստաֆա Սըտքը էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Սուրիոյ նահանգին Աճիրէ գաւառակին գայմագամ Իսմէլ Համտի պէյի և Նէվշէհիր գաւառակին գայմագամ Ահմէտ Րամիզ պէյի։ Չորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Էրէյլի գաւառակին ոստիկան-զինուորներու հարիւրապետ Մէհմէտ Իզզէթ էֆ.ի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ Բ. զօրաբանակէն վախճանեալ գեր-հազարապետ Մէհմէտ Ֆիքրի էֆ.ի կնոջ՝ Խատիճէ հանըմի, զինուորական հանգստեան թոշակի [illegible] սահմանուելիքէն զատ, ելմտական գանձէն ալ ամսական 350 ղրուշ սահմանուի։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, երէկ, տեսակցեցաւ արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

ԹԷՀՐԱՆԻ օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ, երէկ, ընտանիքով Կ. Պոլիս ժամանեց գերմանական շոգենաւով, Շէմսէտտին պէյ ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ նոր տարւոյն առթիւ՝ 1324, յառաջիկայ շաբաթ օրը, մարտ 1, մաքսային վերատեսչութիւնը կը պատրաստէ 1323ի ընդհանուր հասոյթներու հաշուեցոյցը։ Գաւառային մաքսատանց հասոյթներու քանակութիւնն ալ նշանակուելով այդ հաշուեցոյցը շաբաթ օրը պիտի մատուցուի Կայս. Պալատ։

—Ելմտական նոր տարւոյ առթիւ յառաջիկայ շաբաթ առտու բոլոր մաքսատանց և Հանրային Պարտքի վարչութեան մէջ արարողութիւններ պիտի կատարուին և աղօթքներ պիտի ըլլան Վեհ. Սուլթանին համար։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ Սեւերէկ գաւառակը գաւառ պիտի վերածուի և Վիրան գիւղաքաղաքն ալ գաւառակ. նաեւ այդ տեղին համար հեռագրական թել մը պիտի հաստատուի։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ միջեւ կնքուելիք առեւտրական դաշնագրութեան և հիւպատոսական պայմանագրութեան մասին Ռումանիոյ առաջարկութիւնները քննելու պաշտօն ունեցող խառն յանձնաժողովը այսօր պիտի գումարուի Պետական Խորհուրդին նախագահ Հասան Ֆէհմի փաշայի նախագահութեամբ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպանը, երէկ, տեսակցեցաւ արտաքին գործոց Նախարարին հետ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Գօնորի հիւանդութիւնը առջի օրուընէ ի վեր կայուն է։

— Սթամպուլ կ'ըսէ թէ դեսպանին առողջական վիճակը թէեւ մտահոգութիւն կը պատճառէր, սակայն առջի գիշերը աւելի հանգիստ անցուցեր է։

ԳԱՍԹԱՄՈՒՆԻԻ կուսակալի փոխանորդ և ռէտիֆներու զօրաբաժնին հրամանատար Ֆերիդ Ալի Րիզա փաշա որ հիւանդ ըլլալով առջի օրը Կ. Պոլիս ժամանած էր, երէկ մեռաւ։

ԱՌՈՒՏՐՈՍԱՆ վարժարանին շէնքը զանազան տեղերէ ճեղքուած ըլլալով, առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան և քաղաքապետութեան մասնագէտ պաշտօնեաներէն յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ քննութիւն կատարելու և վնասուած տեղերը նորոգել տալու համար։

ԷՏԻՐՆԷԻ աւստրիական հիւպատոս կարգուեցաւ Պ. Նէօձինսքի։

ԹԱԹԱՎԼԱՅԻ ԹՐԱՄՈՒԷՅԸ.— Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան կողմէ Բերայէն մինչեւ Թաթավլա շինուելիք թրամուէյի գիծին նախնական քննութիւնները առջի օրը աւարտեցան։ Այդ գիծին երկայնութիւնն է հազար չորս հարիւր մեդր։ Շինութիւնները քիչ ատենէն պիտի սկսին։

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ.— Մոլթքէ շոգենաւը, ուր կը գտնուին գերման զբօսաշրջիկներ, յառաջիկայ երեքշաբթի Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը պիտի ժամանէ։

—Անգլիական Վէքթիս և Օրիէնդ շոգենաւերը, անգլիացի 175ական զբօսաշրջիկներով Կ. Պոլիս պիտի ժամանեն՝ առաջինը մարտ 10/23ին և երկրորդն ալ մարտ 11/24ին։ Վէքթիս մինչեւ մարտ 12/25 հոս պիտի մնայ և Օրիէնդ ալ մինչեւ մարտ 14/27։

ՏԱՐՈՒՇՇԷՖԱԳԱՅԻ ուսումնական ու տնտեսական վիճակը աւելի կանոնաւորելու մասին յանձնաժողով մը կազմուեցաւ Կայս. Միւլքիէ վարժարանին Տնօրէն Րէֆիք պէյի նախագահութեամբ և կրթական Նախարարութեան Խորհուրդին նախագահ Նայիլ պէյի և անդամ Սայիտ ու Ճէլալ պէյերու անդամակցութեամբ։

ՏԱՐՈՒԼԽԱՅՐԻ մէջ կահագործութեան ընդարձակ աշխատանոց մը պիտի հաստատուի։

ԲԵՐԱՅԻ կառավարիչ Համտի պէյ, երէկ իրիկուն ժամը 11½ին, Ոստիկանութեան Դուռնէն կառքով վերադառնալու պահուն երբ Բ. Դրան պողոտայէն կ'անցնէր, կառքին ձիերը խրտչեցան ձողը կոտրեցին և քառասմբակ արշաւելու վրայ էին, սակայն կարելի եղաւ իսկոյն զսպել։ Համտի պէյ բարեբախտաբար անվնաս ազատուեցաւ։

ԱՅԴԸՆԻ նահանգին Իտարէի ժողովը, որ Իզմիրի մէջ հանրային ճեմիշներ հաստատելու և մտնողներէն վարձք մը առնելու մասին խնդրուած արտօնութեան համար տեղւոյն թաղապետութեան պատրաստած տեղեկագիրը կը քննէր, զայն վերադարձուց նոյն թաղապետութեան՝ կարգ մը բացատրութիւններ պահանջելով։ Թաղապետութիւնը ընդունելի նկատած է խնդրուած այդ արտօնութիւնը։

ՍԸՎԱԶԷՆ կը գրեն թէ անցեալները բազմաթիւ ուղեւորներ ձիւնի փոթորիկի բռնուեր են Գանկալ գաւառակին Ինճէպէլ, Զուլֆաքար Մէզարը և Զօմագը տեղերը, սակայն ոստիկաններ ու ոստիկան-զինուորներ զրկուելով ամէնքն ալ ազատուեր են։

— Սըվազի մէջ ու շրջակաները այս տարի ձմեռը շատ թեթեւ անցած էր մինչեւ յունուար 20, գոհութիւն պատճառելով մանաւանդ երկրագործներուն և անասունի տէրերուն, սակայն յետոյ ձիւն տեղացեր է ամէն կողմ և ձիւնի փոթորիկները դժուարութիւն կը պատճառեն երթեւեկութեանց։

ՊԻՒԹԼԻՍԻ նահանգին Վարթօ գաւառակին մէկ գիւղէն Գուսաբէթ անուն կին մը, վերջերս, գաւառակին կեդրոնէն իր գիւղը վերադառնալու միջոցին, ձիւնի փոթորիկի բռնուելով մեռեր է։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ այն շոգենաւը, որ առջի առտու մշուշի բռնուելով Այէսթէֆանոսի առջեւ խրած էր, ազատուեցաւ և երէկ Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանեց։

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ կը գրեն թէ մետաքսի գիները տակաւին ինկած են, ինչ որ իր ազդեցութիւնը կ'ունենայ տեղւոյն վաճառականութեան վրայ։ Վերջերս Եւրոպայի մէջ կազմուած սէնտիքա մը լուրջ ձեռնարկներ ըրեր է՝ մետաքսի գինը անկումէ պահպանելու համար, սակայն պանքաները չեն ուզած աջակցիլ, որով սէնտիքային ձեռնարկը ապարդիւն մնացեր է։ Այդ պարագային բերմամբ գիները աւելի ինկեր են։ Երկրորդ տեսակ մետաքսին օխային 180 ղրուշ կը տրուի, ինչ որ ցոյց կու տայ գիներու անկման աստիճանը։

ԴԱՏԱԿԱՆ Նախարարութիւնը որոշեց դատաստանի ենթարկել Էսկիշէհր գաւառակին նախնական դատարանին նախորդ անդամ Մէհմէտ էֆ.ն՝ իր պաշտօնավարութեան պահուն զեղծումներ գործած ըլլալուն համար։

ԴԱԴԱՐՈՒՄ.— Իզմիրի Արշալոյս օրաթերթը տարօրէն հրատարակութիւններ ըրած ըլլալով, անպայման կերպով դադրման դատապարտուեցաւ։

ԳԱՌՆՈՒԿՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը նկատելով որ շրջականերէն Կ. Պոլիս բերուած գառնուկներէ ոմանք երբ ճամբան հիւանդանան, կը մորթուին և մորթը կը հանուի ու այնպէս Կ. Պոլիս կը բերուին, ծանուց թաղապետական շրջանակներուն՝ ուշադրութիւն ընել և աառողջութեան վնասող այդ կարգի միսերը գրաւել։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց Նախարարութեան մէկ շրջաբերականը քաղաքապետութիւնը ծանոյց Թաղապետական բոլոր շրջանակներուն թէ խնամալու կարօտ անձերու միայն լիազօրագիր տրուի՝ ձրի անցագիր առնելու և կամ դրամական տուգանքէ զերծ ըլլալու համար։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ կառավարիչը նկատելով որ կղզիներու մէջ կատարուած կալուածահամարէն ի վեր բաւական ատեն անցած ըլլալով, հողերու և կալուածներու արժէքները փոխուած, շատ մը շէնքեր կառուցուած են և արժէքներու բարձրացման հետեւանքով սեպհականութեան խնդիրներ ալ կը յարուցուին, գրեց քաղաքապետութեան թէ նոր կալուածահամարի մը կատարումը ամէն կերպով օգտակար պիտի ըլլայ։

ԱՓԻՈՆ.— Իզմիրի մէջ բերքին սկըսելէն մինչեւ հիմա 1358 կողով ափիոն ծախուած են։ Անցեալ տարի միեւնոյն ժամանակամիջոցին 3169 կողով ծախուած էին։ Մշակները, հիմնուելով այն պաշտօնական լուրին վրայ թէ սառնամանիքները վերջերս վնասած են ափիոններուն, բարձր գիներ կը պահանջեն և գնողներուն առաջարկած գիները չեն ընդունիր։ Այս տարի Եւրոպա կատարուած ափիոնի արտածումը անցեալ տարիէն նուազ է։ Այդ պատճառով յուսալի է որ Եւրոպայի պահանջ վայրերէն խնդրանքներ ըլլան, վասն զի այդ վայրերը ամէն կերպով կարօտ են օսմ. ափիոններուն, որոնք ուրիշ տեղերու ափիոններէն աւելի «մորֆին» կը պարունակեն։ Հետեւաբար բերքին կրած վնասը, անցեալ տարուան արտածման նուազութիւնը և ծախողներու և գնողներու ընթացքը յուսալի կ'ընծայեն հրապարակին բարւոքումը քիչ ատենէն։ Միւս կողմէ ալ պատրաստ ապրանքին քանակութիւնը միջակ է, որով հրապարակը ճնշումէ զերծ ըլլալով, եղած խնդրանքներուն վրայ գիները աւելի կամ կանուխ պիտի բարձրանան։

ՍՈՒՐԲ ԱՂԲԻՒՐԻ ՈՃԻՐԸ.— Ինչպէս կը յիշուի, անցեալները ծանուցինք թէ Պէյքէրի վաճառատան մէջ ծառայող Սոֆիա անուն գեղաւոր ու դեղանի աղջիկ մը իր մօրը խանութին մէջ՝ Սուրբ Աղբիւր, սպաննուած էր մարդու մը կողմէ, վասն զի այդ անձը Սոֆիայի մօրը դրամապանակը չորթել ուզած էր և աղջիկը թող չէր տուած։ Բերայի ոստիկանութիւնը այդ առթիւ խուզարկութեան և քննութեան ձեռնարկելով, Փափազ Քէօփրիւ բնակող Բօշաքի անուն գող ու քսակահատ մը ձերբակալուեցաւ և ցոյց տրուեցաւ Սոֆիայի մօրը ու քրոջը, որոնք ճանչցան զայն, ըսելով որ Սոֆիան սպաննողն է. նաեւ ոճրին գիշերը կրած մատաքսէ թաշկինակն ալ վրան կը գտնուէր։ Քննութիւնները առաջ տարուելով հաստատուեցաւ թէ Սոֆիան սպաննողը Բօշաքին է, որով քննութեան տեղեկագիրները յանձնուեցան դատական պաշտօնէութեան։

[illegible] Տօլմա Տէրէի կողմը, երեքշաբթի գիշեր, ոճիր մը գործուեցաւ։ Հոն տան մը մէջ երեք անուորներ կը բնակէին մէկը հայ և երկուքը յոյն։ Նոյն գիշերը այդ յոյներէն մէկը բացակայ ըլլալով միւս յոյնին տղան՝ վերմակագործի մը որդին՝ Եորկօ, 14 տարեկան, սկսաւ բացակայ եղող ընտանիքին սենեակը խառնել։ Հայ կօշկակար Մըկըր դիտողութիւն ըրաւ, սակայն Եորկօ յանդիմանեց զայն։ Մըկըր նորէն դիտողութիւն ըրաւ։ Ասոր վրայ Եորկօ ոտքի ելաւ երեք հարուած զարնելով Մըկըրի, խեղճ մարդը վայրկենապէս մեռաւ։ Ոճրագործը փախաւ և իր հօրը խանութին խառնարան տակ պահուըտեցաւ, սակայն քիչ ետքը խառնարան տակէն ձերբակալուեցաւ։

ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ Էսէրը Շէվքէթ շոգենաւը, երէկ կամուրջէն Գատըգէօյ երթալու միջոցին, Սիրքէճիի բացերը զարնուեցաւ մակոյկի մը, որ ընկղմեցաւ։ Մէջը գտնուողները՝ մրգավաճառ Մուսթաֆա, Պէքիր, Մուսթաֆա և նպարավաճառ Անաստաս ծովը ինկան, սակայն նաւահանգիստի վերատեսչութեան շոգենաւակը օգնութեան փութալով ազատեց զանոնք։

ՎԵՑ ՈՏՔՈՎ ԳԱՌՆՈՒԿ.— Անցի օրը Եդիրնէէն գառնուկ մը բերուեցաւ, որ վեց ոտք ունէր, որոնց չորսը առջեւէն և երկուքն ալ ետեւէն։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ Բէրքէնտէ Բազարի մէջ Բոզան խանի երրորդ յարկէն, ուր Մաթիէօ Լեվի անուն հրեայ մը կը բնակի, երէկ ժամ 9ին հրդեհ ծագեցաւ վերմակագործ մը ոչնչացած պահուն։ Բամպակները բռնկած էին անուշադրութեամբ նետուած լուցկիէ մը։ Սենեակին կարասիներն ալ կրակ առին, սակայն անմիջական օգնութիւններով կարելի եղաւ մարել։

ԻԼԷՆԻԻ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ.— Անցի իրիկունը Բիզա ու Ալի անուն երկու անձեր Բերա Մոճարի կողմը բնակող դերձակագործ կին մը՝ Իլէնի, իրենց հետ առնելով Եէնի Չէհիր մէջ գինետուն մը գացին և բաւական արբեցան։ Վերջապէս Ալի ածելի մը հանելով Իլէնին դէմքէն ու վիզէն վիրաւորեց։ Բիզա ալ դաշոյնով մը օգնեց իր ընկերոջը։ Ոստիկանութիւնը հասնելով երկուքն ալ ձերբակալեց։ Իլէնիի վիճակը ծանր ըլլալով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ԵԶԱԿԱՆ ԱՌԻԹ ՄԸ. — Կարդալ Դ. երես

5ՐԴ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ
"ՍԻՆԿԵՐ"Ի
ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, Թ. 343, ԱՌԱՋԻՆ ՅԱՐԿ
ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑ Է
[illegible]
Առաջին կարգի մրցանակի արժանացած Բարիզի 1900ի, Սեն-Լուիի 1904ի, Միլանի 1906ի եւ Պրուսայի 1906ի ցուցահանդեսներէն

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ այս կիրակիէն կը սկսի իր Մեծ Պահոց քարոզներու շարքին։ Ն. Ամենապատուութիւն կիրակի առաւօտ պիտի քարոզէ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ և իրիկունը՝ Մայր եկեղեցւոյն մէջ։ Իսկ յաջորդաբար մինչեւ Զատիկ մայրաքաղաքիս այլ և այլ եկեղեցիներու Թաղ. Խորհուրդներուն հրաւէրով զանազան օրերու մէջ կը քարոզէ։

ԹԱՂ. ԽՈՐՀ. ԺՈՂՈՎԸ իր վերջին նիստերէն մէկուն մէջ, նկատողութեան առած էր Տնտես. Խորհուրդին մէկ տեղեկագիրը, որով Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի անցեալ 1906 տարեշրջանի մատակարարութեան հաշիւները քննելով անոնց ճշդութիւնը կը հաստատէր. իսկ Հաստատութեան հասոյթներուն և ծախքերու մասին իր տեսութիւնները կը պարզէր։ Տնտես. Խորհուրդին այդ տեղեկագրին պարունակութիւնը Թաղաք. Ժողովին որոշումով Պատրիարքարանէ ղրկուեցաւ Հոգաբարձութեան, որպէս զի անոր կարծիքն ու դիտողութիւններն ալ առնուին։

ԵՓՐԱՏ ԳՈԼԷՃԻ վարչութիւնը, ինչպէս կը գրեն մեզի Խարբերդէն, այս տարի դամ մտցուած պակաս մը զգալով անոր լրացումին համար կ'աշխատի։ Նկատելով որ Գոլէճին կից Աստուածաբանական ճեմարանը՝ միակողմանի կրթութիւն մը կուտայ ուսանողաց, և ճեմարանին նախագահը Մր. Գիբբ ամէնէն աւելի հասկնալով թէ հայ ուսանողի մը համար հաւասարապէս և նոյն իսկ աւելի շատ կարեւոր է մայրենի Եկեղեցւոյն նկատմամբ կարեւոր գիտելիքները ուսանիլ, առաջարկած է վարչութեան որպէս զի Հայ Եկեղեցական Մատենագրութեան դասընթացք մը հաստատուի։ Գոլէճին վարչութիւնը այս կէտը ուշադրութեան առնելով որոշած է գործադրել Մր. Գիբբի այս օգտաշատ գաղափարը, հաստատելով դասընթացք մը, իսկ շաբաթական ժամ մըն ալ Հայ Եկեղեցւոյն պատմութեան մասին տեղեկութիւններ պիտի տրուին, բանախօսութիւններով։ Այս պաշտօնին կոչուած է Կեդր. վարժարանի ծանօթ բանասէր Տէսէեան Դաւիթ Էֆ.։ Մէկ երկու շաբաթներէ ի վեր այս բանախօսութիւնները կը շարունակուին Գոլէճի բրոֆէսէօրներու ներկայութեամբ։ Այս դասերուն իբր փոխարէն դասախօսին իւրաքանչիւր դասին քառորդ օսմ. ոսկի պիտի վճարուի։

ԽԱՍՔԻՒՂԻ ԺՈՂՈՎԻՆ կողմէ ասկէ առաջ Տիարպէքիրի առաջն. տեղապահ նշանակուած Տ. Գէորգ վրդ.ի, Գաղատիոյ Գաւառ. Փոխանորդ Տ. Մովսէս եպիսկ.ի և Արդընի և Զնգուշի առաջն. տեղապահ Տ. Եղիա վրդ.ի պաշտօնը հաստատող կայսր. Պէրաթները ստացուելու համար, Պատրիարքարանէ հարկ եղած թագրիրը գրուեցաւ և Բ. Դրան ներկայացուեցաւ գործակատարութեան միջոցաւ։

ԴԱԼԱԹԻՈՅ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն Խնամակալութեան ձեռք առած նոր անօրինութիւնները յոյս կը ներշնչեն որ եկեղեցւոյ հասոյթները աւելի եւս յաւելնան։ Խնամակալներուն անձնական ներկայութիւնը բանկալի մէջ, ինչպէս նաեւ պնակներու շրջագայութեան միջոցին տարուած ջանքերը արդէն սկսած են իրենց արդիւնքները ցոյց տալ։ Եթէ Խնամակալութիւնը [illegible] սեղանէ ալ անօրինութիւններ ըրած է, աւելի իր պարտականութիւնը կատարելու համար է քան թէ որ և է ղեկավարի հետեւանքով։ Եկեղեցիի պաշտօնեաներուն վրայ կատարեալ վստահութիւն ունի Խնամակալութիւնը, ինչպէս առուգած ենք, և մէկ երկու օր առաջ Թերթերու մէջ երեւցած լուր մը անշուշտ թիւրիմացութեան մը արդիւնք պէտք է եղած ըլլայ։

ՍԱՄ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Մեծ Նոր Խանի դրասենեակին մէջ և զբաղեցաւ Հաստատութեան մատակարարութեանը վերաբերեալ ինչ ինչ խնդիրներով և խորհրդակցութիւններ կատարեց պարէններու և այլ և այլ գնումներու մասին։

Տ. ՍՄԲԱՏ Ծ. Վ. ՍԱՍԱՑԵԱՆ, Կարնոյ նորընտիր Առաջնորդը, փետր. 26ին իր պաշտօնատեղին հասած և իր ժամանումը հեռագրած է Պատրիարքարան։

ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ ՔԱՐՈԶՆԵՐ.— Մեծ Պահոց առթիւ Բերայի Ս. եկեղեցիներուն մէջ հետեւեալ օրերը պիտի խօսուին քարոզները.— Կիրակի առաւօտները՝ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ՝ Պատարագի միջոցին, ճաշու Գրքէն ետքը, ժամը 3½ին։ Կիրակի իրիկունները Բանկալթիի Ազգ. Գերեզմանատան Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրիկուան ժամերգութենէն ետքը, ժամը 9½ին։ Չորեքշաբթի առաւօտները Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ «Արեւագալ»ի երգեցողութենէն ետքը ժամը 3½ին։ Ուրբաթ առաւօտները Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյն մէջ «Արեւագալ»ի երգեցողութենէն ետքը ժամը 3½ին։

ՊԱՐՏԻԶԱԿԻ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Մեր թղթակիցը կը գրէ.— Քահանայական անլուծելի հարցը օրստօրէ խնդիրը դարձած է գիւղիս մէջ։ Առանց այլեւայլի և նախաբանի պէտք է ըսեմ որ գիւղիս վեց քահանաներէն երկուքին վախճանմամբը, մէկին անբուժելի հիւանդութեամբը ու երկուքին ծերութեամբը, նոր քահանաներու պէտքը զգալի դարձած էր և մանաւանդ անհրաժեշտ նոյն իսկ այս օրերուն։ Թաղ. Խորհուրդը նկատողութեան առնելով այս պարագան, գաղտնի քուէարկութեամբ մը իր մէջէն չորս ընծայացուներ կ'որոշէ և մասնաւոր պատգամաւորութեամբ մը Վիճակիս Ս. Առաջնորդը գիւղ հրաւիրելով կ'ուզէ յանձնարարել ձեռնադրել տալ անցեալ տարի։ Սակայն այս ձեւը ապօրէն նկատուելով՝ քանի մը հարիւր հոգիներ խնդրեցին Առաջնորդ Սրբազանէն որ բեկանէ այս ընտրութիւնը և Ն. Սրբազնութիւնը մեղադրողներուն արդար դիտողութիւնները և պատճառաբանութիւնները իրաւացի նկատելով մեկնեցաւ գիւղէս, յանձնարարելով Թաղ. Խորհուրդին աւելի բանաւոր ձեւով մը ընտրել քահանայացուները։ Թաղականութիւնը վերջապէս առաջարկեց գիւղը կազմող վեց թաղերէն 10ական հոգի կանչել և ըստ այնմ խորհրդակցիլ։ Եւ արդիւնքը սա եղաւ որ այդ թաղերու ներկայացուցիչները Թաղ. Խորհուրդէն խնդրեցին որ իր չորս քանդիտաներէն նախ հրաժարի և անհնարին չնախապաշարուի։ Այս անգամ ալ Թաղ. Խորհուրդը անդրդուելի կը մնայ։ Վերջապէս քանի մը ամսուայ ժողովներէ վերջ, Թաղ. Խորհուրդը կը զիջանի նոր ընտրութեան՝ պայմանաւ որ ընդհանուր քուէարկութիւն մը կատարուի հինգ քահանայացուներու համար, արդէն պատրաստուած եռապատիկ ցանկի մը վրայ։ Եռապատիկ ցանկին մէջ քաղաքակիրթ և քահանայութեան երբեք չցանկացող անձերու անուններ կը գտնուին, որոնց մէջ կը տեղաւորուին նաեւ նախորդ չորս քահանայացուները։ Խնդրին ամէնէն ծիծաղելի կողմը հոս է։ Անցեալ կիրակի ժամակոչը թաղերը կը պտըտէր պոռալով. «Եկեղեցին քահանայի ընտրութիւն կայ, ուզողը թող հրամմէ»։ Թաղ. Խորհուրդը, քուէատուփին գլուխը նստած, կը սպասէ հանդարտ, մինչեւ անդրին չորս քահանայացուներուն կողմէ և անոնց զաւակները մեծ կուգան բոլոր նորեկները համոզելու որ անպատճառ այդ չորս քահանայացուներուն քուէ տան։ Մինչեւ իրիկուն 432 քուէներ կը ձգուին։ Նոյն օրը՝ իրիկուան ուշ ժամանակ՝ քուէատուփը բացուելով կը տեսնուի որ Թաղականութեան որոշած չորս անձերէն երեքը բացարձակ քուէներ կը շահին, իսկ չորրորդը Դրդ կարգը կը շահի. ընտրութիւնը հինգ հոգիի վրայ կատարուելով, Թաղականութեան քանդիտաներէն երեքը կը շահին, իսկ երկու նոր ընծայացուներուն գալով, ժողովուրդը իրօք արժանաւոր ընտրութիւնը կ'ընէ յանձին Պ. Պ. Լ. Կէօնտիւրեանի և Յ. Տէրզեանի։ Թաղականութիւնը տեսնելով որ իր պաշտօնին մէջ չէր յաջողած բոլորովին, կ'առաջարկէ որ փոխանակ հինգի՝ եօթը քահանայացուներն ալ ձեռնադրուին։ Զի՞նչ գիտեր թէ Առաջնորդ Սրբազանը գիւղ հրաւիրուած են ձեռնադրութեան համար թէ ոչ, բայց սա՛ ստոյգ է որ գիւղացիներէն ոմանք Սրբազանին բազմաստորագիր հանրագրութիւն մը ղրկած են, թողեցնելով եօթը քահանայացուներուն շատութեանը համար։

ՀԱՅ-ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Վերջերս Բարիզի մէջ վախճանող Կաթողիկոսական փոխանորդ Աբէլեան Պետրոս վարդապետի կտակը և Պատրիարքարանի վերաբերեալ հաշիւները կարգադրելու համար քննութեան պաշտօնով հոն գացող Գոյունեան Պետրոս Եպիսկոպոս վերջապէս իր դրօշական պաշտօնները աւարտելով շաբաթ օր վերադարձաւ մայրաքաղաքս։ Գոյունեան Եպիսկոպոս, այս անգամ Սապպաղեան Կ.-Պատրիարք Սրբազանի ներկայութեան ընդունուելով, Աբէլեանի խնդրի մասին բերանացի տեղեկութիւններ և բացատրութիւններ տալէ ետքը, Ն. Սրբազնութեան հաշուեցուցակ մը ներկայացուցած է իբր ճանապարհածախս, որուն գումարը կը հասնի 5000 ֆր.ի։ Նկատելի պարագայ մըն է որ Հայ-Հռոմէական եկեղեցականներ երբ Կ.-Պատրիարքարանի կողմէ կ'ընկալ յանձնարարագիր մը ունին ձեռքերնին և ներկայանան Մեսաժըրի շոգենաւային ընկերութեան, ձրի տոմսակ մը կը ստանան ու կրնան ճանապարհորդել ո՛ւր որ ուզեն. հետեւաբար հարկաւոր է գիտնալ թէ Գոյունեան Եպիսկոպոս այդ գումարը ո՛ւր ծախսեց. ամէն պարագայի մէջ այդ հաշուեցուցակը պէտք է մանրակրկիտ քննութեան մը բովէն անցընել։ Իսկ աւելի զարմանալին սա է թէ այս ծախքը ո՞ր սնտուկէն և կամ ո՞ր դրամէն պիտի վճարուի։ Աբէլեան վրդ.ի կտակած դրամով չէ ստացուածքը, քանի որ կտակը բացարձակ տրամադրութիւններ ունի. այսինքն թէ այդ 10000 ֆր.ը Պատրիարքարանի յանձնած է միմիայն բարեգործական հաստատութեանց անուն։ Պատրիարքարանը իր սնտուկէն ալ չկրնար վճարել, երբ ան ալ արդէն անձուկ վիճակի մը մէջ կը գտնուի։ Այս կէտերը ժամանակին Արեւելքի սիւնակներուն մէջ պարզեցինք, ըսելով թէ Գոյունեան Եպիսկոպոսի Բարիզ երթալը ո՛չ նշանակութիւն ունի և ո՛չ ալ արդիւնք մը կրնայ ունենալ, վասն զի նոյն տեսակ փափուկ խնդիրներ և հաշուական կարգադրութիւններ կատարելու անկարող է և թէ անոր ներկայութիւնը աւելի գործը կը կնճռոտէ, և փոխանակ շահի՝ վնաս յառաջ կուգայ։ Եւ այսօր մեր այդ ըսածները իրականութիւն կը գտնեն։ Ըստ մեզ արդէն թէ աւելի բանաւոր և նպատակայարմար է որ հանգուցեալ վարդապետին եղբօրը ժառանգորդներուն հետ համերաշխութեամբ կարգադրուի այս գործը և սատանայական դրամը առանց ծախքի գանձուի, և վախճանեալ վարդապետի մը յիշատակը ու արժանապատուութիւնը անսովոր կերպով և յանիրաւի չարատաւորուի, որպէս զի հիմա ալ Գոյունեան եպիսկ.ի մեծագումար ցուցակին խնդրով ժամավաճառ չըլլանք. բայց ամէն մարդ իր գիտցածը ըրաւ առանց օգտակար թելադրութիւններ նկատի առնելու։ Ականջը խօսի Մէճմուայի Ախպարի, որ մեր լուրերը հերքելու համար միշտ պատրաստ է գրիչ շարժելու. մենք կը գրենք ո՛չ թէ անոնց կարծածին պէս ուրիշին կամքին ծառայելու համար և անոնց արձագանգ ըլլալու միտքով, այլ մի միայն կ'ուզենք իրողութիւնները և ճշմարտութիւնները մերկապարանոց պարզել։

⁂ Կարնոյ Առաջնորդ Կարապետ եպս. Բէչսրեան՝ որ երեք տարիներէ ի վեր Կարնեցիի ժողովրդեան անհաճութեան և իր կերպ մը անկարողութեանը պատճառաւ հոս կը մնար, հինգ ամիսներէ ի վեր վերադարձած է իր պաշտօնատեղին, Կ.-Պատրիարք Սապպաղեան Սրբազանի որոշումով։ Բէչսրեան եպս. խոստացած է գոհացնել ժողովուրդը, հոգ տանիլ կրթական գործին և վարժարանները բանալ։ Յիշեալ Առաջնորդը մինչեւ ցարդ և ո՛չ մէկ բան ըրած է կրթական գործին ի նպաստ և դեռ մինչեւ այժմ տղաք կը շարունակեն յաճախել բողոքականներու Ամերիկեան վարժարանը, և ուր դպրոցի թոշակ իսկ չեն առներ և նոյն իսկ հարկ եղած դպրոցական պիտոյքները իրենց կողմէն կը հոգան։ Բէչսրեան եպս. ժողովրդեան աչքը շլացնելու նպատակաւ Ուսումնական Խորհուրդ մը կազմած է, որոնց և ո՛չ մէկը հայերէն կարդալ գրել գիտէ։ Անշուշտ Տ. Սապպաղեան Սրբազան այս կէտը իր ուշադրութենէն չի վրիպեցներ և կը հոգայ իր հոգածու խնամքին առարկայ ընել Երզրումի Հայ-Հռոմէականներու կրթական վիճակը։

ՊՍԱԿ

ԹԱՏՐՈՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ
ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՀԱԿԱՌԱԿՈՐԴ ԴԵՐԱՍԱՆԻՆ

Մնակեան խումբը բոլոր թատերասէրներու փափաքին գոհացում տալու համար, այս ուրբաթ օրուընէ պիտի սկսի իր ներկայացումներու շարքին և Օտէօնի մէջ հեռացնէ իր ռեպերթուարին ամէնէն յուզիչ և բարոյալից խաղերը պիտի ներկայացնէ, զուարթ գոմէտիներով մէկտեղ։

Մնակեան Թատերախումբը իր առաջին ներկայացումը պիտի տայ վաղը իրիկուն ժամը 3½ին խումբին առաջնակարգ և լաւագոյն դերասաններէն՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ,

որուն բեմական տաղանդն ու արժանիքը ծանօթ է արդէն։ Պէտք չկայ անգամ մը եւս շեշտելու թէ Ալեքսանեան — միշտ իբրեւ հակառակորդ — անսովոր յաջողութիւնով մը կը կատարէ իրեն յանձնուած դերերը, սարսափ սփռելով թատերասրահին մէջ։

Ներկայացուելիք խաղն է՝

ԲՈՒՐ ՑԸ ՇՂՄԻՆ

որ Մնակեան Թատերախումբի խաղացանկին լաւագոյն կերպով գնահատուած և միշտ մեծ ընդունելութիւն գտած խաղերէն մէկն է։

Տրամէն առաջ պիտի ներկայացուի մէկ արարանոց զուարթ զաւեշտ մը

Բացառաբար ի պատիւ Ալիքսանեան էֆէնտիի եւրոպական ընտիր նուագածուներու խումբի մը առաջնորդութեամբ լաւագոյն օբերայի կտորներ պիտի երգէ՝

ՕՐ. ՊԼԱՆՇ

Աւելորդ է այս առթիւ ըսել թէ թատերասէր հասարակութիւնը ուրբաթ իրիկուն Օտէօնի թատրոնը փութալով թէ՛ ընտանեկան լաւագոյն հաճոյքներէն մէկը պիտի ըմբոշխնէ և թէ անզուգական արուեստագէտին՝ Ալիքսանեան էֆ.ի նպաստած ըլլալու հաճոյքը պիտի վայելէ։

Տոմսակները այսօրուընէ սկսեալ կը ծախուին թատրոնին կիշէն։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մարտ 10)

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ
ԼՈՐՏ ՏՈՒԻՏՄԱՈՒԹԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 մարտ. — Ծովային գործոց Նախարար Լորտ Տուիտմաութ այսօր Լորտերու Ժողովին մէջ այնչափ տենչացող սպասուած յայտարարութիւնը ըրաւ՝ գերման կայսրէն ընդունած նամակին և իր ղրկած պատասխանին վրայ։ Ժողովին անդամները գրեթէ ամբողջութեամբ ներկայ էին և ունկնդիրներու յատուկ տեղերն ալ լցուած էին բազմաթիւ դիւանագէտներով։ Լորտ Տուիտմաութ, առանց սպասելու որ հարցապնդում մը ըլլայ իրեն այս խնդրոյ մասին, ցածկէկ և յայտնի յուզմամբ ըսաւ. — «Իմացայ որ Ժողովիս անդամներէն ոմանք մտադրած են հարցապնդում ընել վերջին օրերս մամլոյ մէջ երեւցած անսովոր յօրձանքներու մասին։ Այդ հարցումները կանխելով կը պատասխանեմ։ Իրաւ է թէ փետրուար 18ին Նորին Վեհափառութեան կայսեր կողմէ նամակ մը ստացայ ամենաբարեկամական թղթաբերով։ Անհատական ու մասնաւոր նամակ մըն էր ան շատ բարեկամօրէն ու պարզ գրուած։ Ցուցուցի զայն Սըր Էտ. Կրէյի, որ ան ալ ինծի պէս այն կարծիքը ունեցաւ թէ անհատական նամակ մըն էր այդ, զոր կարելի չէր պաշտօնական գրութիւն մը համարիլ։ Հետեւաբար փետրուար 20ին պատասխան մը գրեցի կայսեր, միեւնոյն անհատական հանգամանքով և բարեկամական անբռնազբօսիկ ոճով։ Ուստի կը խնդրեմ Ժողովէդ որ բացարձակապէս վստահ ըլլայ թէ իմ բռնած ընթացքս կատարելապէս համաձայն է ձեր փափաքածին, այսինքն մեր կառավարութեան մէջ գտնուած ամէն միջոց ի գործ դնել գերման կայսրութեան և մեր միջեւ բարեւոք համաձայնութիւնը ամրացնելու համար։» Լորտ Լէնստաուն ըսաւ. — «Ազնիւ Լորտը թէեւ մանրամասն տեղեկութիւն չտուաւ այս թղթակցութեան մասին, բայց վերջապէս Ժողովս հիմա գիտէ թէ գերման կայսեր և Լորտ Տուիտմաութի միջեւ թղթակցութիւն մը տեղի ունեցած է, իմացանք թէ Նորին Վեհափառութեան գրած նամակը մէկ հատ է միայն և այդ ալ երկար թղթակցութեան մը մասը չի կազմեր։ Ասիկա կարեւորագոյն կէտ մըն է զոր պէտք չէ ուշադրութենէ վրիպեցնել։ Այսպիսի նամակ մը ամփոփումն է բերանացի խօսակցութեանց, որոնք տեղի կ'ունենան մեծ վեհապետի մը և անգլիացի նախարարի մը միջեւ, ինչպէս կը պատահի երբեմն, երբ անգլիացի նախարար մը ուրիշ երկրի մը վեհապետին հետ տեսակցի։ Շատեր փափաք յայտնեցին այդ նամակներուն հրատարակութեան համար։ Պարտք կը զգամ յայտարարել թէ ո և է ճնշում չպիտի բանեցնենք Լորտ Տուիտմաութի վրայ, եթէ չուզէ զանոնք հրատարակութեան տալ։ Ես անհնարին կամ չեմ համարիր այնպիսի պարագաներ յորում վեհապետ մը նպատակայարմար գտնէ ուրիշ տէրութեան մը նախարարներուն հետ թղթակցիլ անհատաբար և բարեկամօրէն, մասնաւոր տեղեկութիւններ հաղորդելու համար, ուրկէ ո և է վնաս յառաջ չի գար։ Կանոն մը կայ, զոր այժմ պէտք է յարգել այս քիչ մը անկանոն երեւցած թղթակցութեան առթիւ՝ այսինքն թէ այդ թղթակցութիւնը իրօք անհատական հանգամանք ունի, պէտք է այդպէս համարիլ զայն։ Այս առթիւ պարտ կը համարիմ ըսել նաեւ թէ Լորտ Տուիտմաութ իր անձնական մէկ գաղտնիքը հրապարակեց կամ թոյլ տուաւ որ ուրիշ մը հրապարակէ զայն և արդիւնքը շատ դժբախտ եղաւ՝ այսինքն հանրային կարծիքը յուզուեցաւ։ Տարակոյս չունիմ թէ ամէն անոնք որ ի սրտէ կը փափաքին անգլօ-գերման յարաբերութիւնները բարեկամական ըլլալուն, ցաւ պիտի զգան այս միջադէպին, որ գրգռեց և յուզեց հանրային կարծիքը։» Ասոր վրայ Լորտ Ռոզպէրի ըսաւ. — «Իմ վախս այն է թէ մենք իբրեւ ազգ ինքզինքնիս քիչ մը ծիծաղելի պիտի ընենք այս խնդրոյն առթիւ այսչափ աղմուկ հանելնուս համար։»

⁂ Երեսփ. Ժողովին մէջ ալ գանձային նախարարը, պատասխանելով զանազան հարցապնդումներու, ըսաւ. — «Լորտ Տուիտմաութի Վիլհէլմ կայսեր կողմէ ընդունած նամակը արտաքին գործոց նախարարին ցուցնելով, ան ալ պաշտօնական հանգամանք չէ տեսած այդ նամակին մէջ և զայն անհատական տեղեկութիւն մը համարած է. հետեւաբար անկարելի է անոր հրատարակութիւնը։» Պ. Լօքվուտ հարցուց թէ «կարելի՞ բան է որ գերման կայսեր և ծովային նախարարին միջեւ այսչափ կարեւոր խնդրոյ մը մասին տեղեկութիւն մը անձնական և անհատական ըլլայ։» Գանձային նախարարը պատասխանեց թէ այդ մասին ըսելիք մը չունի։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 11 մարտ.— Սակարանին մէջ տրամադրութիւնները չեն փոխուիր։ Այսօր հանդերձ ֆրանսական Ռանդին գինը թեթեւ բարւոքում մը կրեց՝ 97.67։ Օտար արժեթուղթերու գիներն ալ բաւական հաստատուն էին, մանաւանդ սպանիական արտաքինը և ռուսականները։ Օսմ. արժեթուղթերու գիներն ալ բաւական հաստատուն էին։ Օսմ. Միացեալը՝ 96.35։ Օսմ. Պանքային բաժնեթուղթերը 718 ֆր.ի բարձրացան և Պանք տը Սալոնիք ալ 130։ Ռիօ Թինթօ և Պոլիս Գարաայտըն անփոփոխ են, ինչպէս նաեւ պղինձի ու կապարի գիները։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ հաշուեյարդարումը դիւրաւ կը կատարուի, դրամագլուխները առատ են և «ռըբօռ»ները հարիւրին 3½էն 4։ Ամերիկեան արժեթուղթերը կը պահեն իրենց բարձր գիները։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերը լքուած են։

— Յառաջիկայ մայիսին երկրորդ կէսին է որ նախագահ Պ. Ֆալիէռ, արտաքին գործոց Նախարար Պ. Փիշոնի հետ, Լոնտոն պիտի ուղեւորի։

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱ.— Սպանիոյ թագաւորը, այսօր, աչքէ անցուց ռազմական նաւաբաժինը, որուն ծովակալի նաւին մէջ ճաշ մը տրուեցաւ ի պատիւ Ալֆոնս ԺԳ.ի։ Թագաւորը կէսօրէն ետքը այցելեց Պարսէլոնայի հիւանդանոցը, բոլոր ճամբաներուն վրայ մեծ խանդավառութեամբ ողջունուելով։

ՓԱՐԻԶ.— Ռազմական Նախարար Պ. Պիքար կիրակի պիտի նախագահէ Կալէօնի մէջ ի պատիւ իրեն տրուելիք ճաշի մը և երկուշաբթի ալ Թուլուզի ռազմական ակումբին կողմէ տրուելիք ճաշի մը։

ՀՌՈՄ.— Իտալացի նշանաւոր գրող տէ Ամիչիս այս առտու յանկարծամահ եղաւ սրտի արիւնեռթութենէ՝ Պօրտիկէրայի իր վիլլային մէջ։ (Տէ Ամիչիսի Սիրտ անունով գործը հայերէնի թարգմանած է Փիլիպպոս Վարդանեան.— Ծ. Խ.)։

Ա. Զ. Դ.
Արշակ Էֆ. Ունճեան պատիւ ունի ծանուցանել ձեզ թէ իր Ատամնաբուժական Դրասենեակները փոխադրած է Ղալաթիա, Աղիա խան, Թիւ 39 (Խավեար խանի կից՝ և կը յուսայ որ պիտի հաճիք ըստ առաջնոյն պատուել զինքը ձեր վստահութեամբ։
Կ. Պոլիս 15/28 փետր. 1908

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ			Փարա
Առաջին ճերմակ	օճան		50 -
Երկրորդ	»	»	46 -47
Խառն		»	45 -
Զավտարը		»	43 -44
Կարծր առաջին		»	54 -55
» միջին		»	52 -53
» խառն		»	50 -
ԱԼԻՒՐ			Ղրշ.
Տեղական գլրմա	Ա. Պարկ		94 -
» »	Բ.	»	92 -

Այսօր 4 վակոն Անատոլըի ցորեն ժամանեց։

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ 31 յունվ.ի 1908ի

ՊԱՐՏՔ	Ֆրանք
Սնտկ. մէջ գտնուած դրմ.	154,577,408.73
Թղթապանակ	1,076,813,175.82
Ռըբօռ	294,665,058.04
Ընթացիկ հաշիւներ	543,482,381.39
Պարտաթղ. արժեթղ. եւլն.	8,508,938.23
Անշարժ կալուածներ	35,000,000.—
Զանազանք	7,342,391.75
	Ֆրք. 2,120,389,353.96
ՊԱՀԱՆՋՔ	
Պահեստի դրուած դրմ.	696,018,964.64
Ընթացիկ հաշիւներ	818,492,782.10
Ընդունուած փոխնագրեր	125,179,522.93
Վճարելի պարտամուրհակներ	50,619,847.44
Զանազանք	55,078,236.85
Պահեստի դրամ	125,000,000.—
Դրամագլուխ ամբողջ վճրծ.	250,000,000.—
	Ֆրք. 2,120,389,353.96

Վարչ. Խորհրդոյ Նախագահ.
Է. ՊԷԹԷՆՈՏ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 27/11 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ. Օ. Ռ.		102 33½
Ամենէն բարձր գին	»	102 35
Ամենէն վար գին	»	102 32½
Բուանքի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	178 62½
Ամենէն բարձր գին	»	179 —
Ամենէն վար գին	»	178 62½
ԲԱՑՈՒՄ 28/12 Մարտ		
Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ. Կ. Օ. Ռ.		103 02½
» » » ժամը 6ին Փ. Կ.	»	103 03
Բուանքի Երկաթուղի	Ֆր.	178 62½
» » ժամը 6ին	»	178 62½
Թութուն Կ. Գօլայ	»	434 —
Անատ. Երկթ. Զարաթ. Ա. սերի	»	523 —
» » » Բ. սերի	»	520 —
» » բոնթ	Ա. Ց.	16 05
Շիրքէթի Խայրիէ	»	43 —

ՄԱԶԵՐՈՒ ԿԱԶԴՈՒՐԻՉ
Eau Avellane
ՏՕՔԹ. Բ. ԹԷՕՏՕՐԻՏԷՍ ՊԱԼԱՃ
ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈՂՄԷ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒԱԾ
Պատրաստուած
Քիմիագէտ ԼԻՕՆ ԻՐԻՆԷԿԻՒԻ կողմէ
Արծաթ շքանշան և պատուոյ վկայական ստացած Աթէնքի 1903ի միջազգային ցուցահանդէսի միջոցին

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ, գլխու մազերուն, պեխերուն, մօրուքին բնական գոյնը կը վերահաստատէ ապահովաբար և ամէն երանգներով, և երիտասարդական թարմութիւն ու փայլ կը շնորհէ, մազերուն արմատը զօրացնելով և հերաթափութեան առաջքը առնելով։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ մորթին վրայ բիծեր չի ձգելու առաւելութիւնը ունի։

ԱՎԷԼԱՆԻ ՋՈՒՐԸ կրկին գոյնով է, շագանակագոյն և սեւ։ Իւրաքանչիւր տուփի մէջ բացատրուած է գործածութեան եղանակը յատուկ հրահանգով։

ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ, Բերայի մէջ Պօն Մարշէ. — Ղալաթիա, Խալէպքօբուլօ դեղարան. — Պէշիկթաշ, դեղարան Պէտիզիմպէյ. — Ֆրէզգիւղ, դեղարան Թէօտօրիտէս-Պալաճ. — Պոլիս, Գասապեան ու Մէզիքէ, և Եէնի Ճամի Բեազիտ պէյ դեղավաճառատուններ. Ղալաթիա, Թիւնէլի քով, Ժոզէֆ Հիւսարի անուշահոտութեանց վաճառատունը։ — ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Թէօտոր Սքավրաքի, Բերա Մեծ Պողոտայ Թիւ 146։
Իւրաքանչիւր շիշի գին 25 ղանեկան
20—15

ԲՈԼՈՐ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
1908Ի ԳԱՐՆԱՆ ՈՒ ԱՄՐԱՆ
Զգեստներ՝ արանց, կանանց եւ տղոց համար
Գլխարկներ՝ «Իդա»
Անգլիական եւ Ֆրանսական պօնէբըրի
Վիեննական սալիկներ
Ամերիկեան կօշիկներ
Մարոքէնէ նուրբ առարկաներ
Նուրբ անուշահոտութիւններ
Ճամբորդութեան առարկաներ
Պերճանքի առարկաներ
Փողկապներ, ձեռնոցներ, եւայլն, եւայլն։
ՇԹԱՅՆ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆՑ ՄԷՋ
ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

ԻԼԱՆ

Զըրաաթ Պանգասընտան

Զըրաաթ Պանգասը բիռանգօսընըն 1324 սենէսի թէրթիպլինին իւք քէշիտէսինին սէնէի մէզքիւրէ մահթիւպըն պիրինճի ճումատա իրթէսի կիւնիւ սաաթ ալթըտա Թիճարէթ վէ Նաֆիա Նէզարէթը ճէլիլէսինտէ գօմիսեօնը մախսուսա մարիֆէթի իլէ ալէնէն իճրա գըլընաճաղը վէ սաթըլամայաճագ պատիլէր թարաֆընտան իատէ իտիլմէք իւզէրէ իլէն պիլէթլէրին նէվմը մէզքիւրտէ սաաթ ալթըտա գատար քէօրբիւ շիւպէսինէ վէ ալթը պուչուգտա գատար իտարէի մէրքէզիյէյէ գապուլ իտիլէճէյի իլան օլունուր։

Ֆի 27 շուպաթ 323

* * *

Զըրաաթ Պանգասը իչիւն լուզումը օլան 1500 ատէտ տէֆթէր իլէ 40,000 ճիլտ մագպուզ իլմուխապէրէնին թապը թէճլիտի իլէ պունլար իչիւն մուգթազի 800 թօբ պէզազ քարըշըմինէ քեաղըտը մէվզըի միւնագասայա վազ իտիլմիշ իսէ շուպաթըն 28ինճի բէնճշէնպէ կիւնիւ սաաթ տօգուզտա իհալէի էվվէլիյէսի վէ մարթըն պիրինճի ճումատա իրթէսի կիւնիւ սաաթ տօգուզտա գատար իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան թալիպլէրին շարթնամէյի կէօրմէք իւզէրէ հէր կիւն իտարէի մէրքէզիյէյէ, [illegible] Զըրաաթ Պանգասընա միւրաճաաթ իլէ մէզքիւր կիւնլէրտէ [illegible] իլան օլունուր։

Ֆի 27 շուպաթ 323

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչական Խորհուրդը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ, հարիւրին երկու (2%) տոկոս մը պիտի վճարուի Միացեալ և Փոխոխեալ Պարտքի թիւ 9 կտրօնին փոխարէն։ Տոկոսներու վճարումները տեղի պիտի ունենան կտրօնին վրայ նշանակուած բոլոր քաղաքներուն մէջ մինչեւ 1908 օգոստոս 31/13 սեպտեմբեր։ Այդ պայմանաժամէն յետոյ Կ. Պոլսոյ մէջ միայն պիտի կատարուին վճարումները։

Կ. Պոլիս, 8/12 մարտ 1908 5—5

⁂

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչական Խորհուրդի 1907 հոկտ. 1/14ին տուած որոշման համաձայն, 1299 մուհարրէմ 29 (8/20 դեկտ. 1881) կայս. հրամանագրին մէջ գտնուած փոխառութեանց վերաբերող ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԱԾ ՊԱՐՏԱՏՈՒՂԹԵՐ, ինչպէս 1858ի, 1860ի, 1862ի, 1863—64ի, 1865ի, 1869ի, 1872ի, 1873ի և Ընդհանուր Պարտքի օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթեր, եթէ մինչեւ 1918 սեպտ. 1/14 չներկայացուին, փոխանակուելու համար Օսմ. Փոխոխեալ Պարտքի A. B. C. D. սերիներու պարտաթուղթերուն հետ, ջնջուած պիտի համարուին։ 14—5

⁂

Ազդ.— Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը յիշեցնէ հարկատուներուն թէ անհատներու կողմէ պատրաստուած, փակցուած կամ կախուած և կամ տարբեր կերպով հրապարակաւ ցուցադրուած այն ծանուցումները, որոնք թուղթէ ու խաւաքարտէ զատ ուրիշ բաներու վրայ գրուած են, Դրոշմատուրքի կանոնագրին Թ. յօդուածին 94րդ թիւին մէջ կանխատեսուած տարեկան տուրքերուն ենթակայ են։ Այդ տուրքին վճարումը, նոյն կանոնագրին 55րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, պէտք է կատարուի իւրաքանչիւր ելմտական տարւոյն սկիզբը։ Հետեւաբար՝ հարկատուներուն կը ծանուցուի թէ երկու ամիս պայմանաժամ տրուած է իրենց՝ 1908 մարտ 1էն սկսեալ մինչեւ ապրիլ 30 (Հ. Տ.)։ Այդ միջոցին հարկատուները պարտին ներկայանալ Ղալաթիոյ Դրոշմատուրքի գրասենեակը, հարկ եղած օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելու համար, որոնք կանխատեսուած են Դրոշմատուրքի կանոնագրին Դ. մասին Գ. գլուխին մէջ։ Այդ պայմանաժամը անցնելէ յետոյ՝ տարեկան դրոշմատուրքը չվճարուած բոլոր ծանուցումները ապօրինի պիտի նկատուին և տուգանք պիտի առնուի իւրաքանչիւր ծանուցումէ, Դրոշմատուրքի կանոնագրին 38րդ յօդուածին համաձայն։ Շփոթութիւն չպատճառելու համար՝ Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը յիշեցնէ հանրութեան թէ տարեկան դրոշմատուրքի այն վճարումները որոնք մինչեւ 1908 փետր.ի վերջը (Հ. Տ.) կամ 1323 ելմտական տարուան սկիզբը կը կատարուին, միեւնոյն տարուան կը վերաբերին, ի՛նչ որ ալ ըլլայ այն թուականը, ուր կատարուած է վերջին վճարումը։ Ուստի չհամադրգռողները, ամէն պարագայի մէջ, 1324 ելմտական տարուան համար նորէն վճարում կատարելու են վերեւ յիշուած պայմանաժամի միջոցին։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

28/10 փետր. 1908 60—19

⁂

Ազդ.—Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանին դասընթացքին հետեւիլ փափաքողներուն թէ այդ հաստատութեան բացումը պիտի կատարուի յառաջիկայ 1908 ապրիլ 2/15ին։ Փափաքողները պարտին հետեւեալ պայմանները լրացուցած ըլլալ.—Առնուազն 17 տարեկան ըլլալու են թեկնածուները։ Տարիքի մասին ո և է զանցառութիւն չպիտի ըլլայ։ Վարժարան ընդունուելու համար սա նիւթերուն վրայ քննութիւն պիտի կատարուի.— 1. Թուաբանութիւն։ 2. Երկրին մէջ խօսուած լեզուներով գրութիւն։ Քննութիւնները Թուրքերէն լեզուով պիտի կատարուին։ Մրցման քննութեան համար որոշուած թուականէն առաջ թեկնածուները պարտին իրենց խնդրագիրները յղել Պրուսայի Շերամաբուծական վարժարանի Տնօրէնին և բացման օրը ներկայանալ վարժարան, իրենց հետ բերելով ծննդեան վկայագիր մը, բարի վարքի վկայագիր մը և պատուաստի վկայագիր մը

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Յունվ. 22/4 փետր. 1908 20—18

⁂

Ազդ.—Թողեալ Հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ատաբազարի իր Տեսչութիւնը աճուրդի դրած է ձկնորսութեան տուրքի վարձակալութիւնը 1324 տարուան համար ստորեւ նշանակուած տեղերուն մէջ.— 1. Սաքարիայի (Գարասու) գետին անցքերուն ձկնորսութեան տուրքը, որ ասկէ առաջ 38,500 ղրուշի վարձուած էր երեք տարուան համար։ 2. Սաքարիայի անցքերէն դուրս գտնուող վայրերու ձկնորսութեան տուրքը, որ ասկէ առաջ տարեկան 1500 ղրուշի վարձու տրուած էր մէկ տարուան համար։ Անոնք որ կ՚ուզեն աճուրդին մասնակցիլ Կ. Պոլսոյ մէջ և տեղեկութիւններ առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան դիմել Հանր. Պարտքի Կ. Պոլսոյ Տեսչութեան և կամ Ատաբազարի Տեսչութեան դիմել։ Աճուրդին մասնակցիլ փափաքողները պարտին օրինական երաշխաւորութիւն տալ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

22/6 Մարտ 1908 3—3

⁂

Ազդ.— Թողեալ Հասոյթներու Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ հետեւեալ տեղերու ձկնորսութեան տուրքը աճուրդով վարձակալութեան տրուած է, ամբողջովին թէ մասամբ, չորս տարուան շրջանի մը համար, 1324 տարուան սկիզբէն մինչեւ 1327 տարուան վերջը։— 1. Իզմիթի լճին վրայ Ենիշէհր գաւառակին (Խիւտավէնտիկեարի կուսակալութիւն) մէջ գտնուող վայրերը և շրջակաները, որոնք կը կոչուին Դուրու Տէրէ, Էլէֆ Զադէ, Գոճա-Պրուն, Քօյուն-Պալը, Բարթալօ, Տէրպէնտ-Ալի, Բլարիմ։ 2. Բազարքէօյ գաւառակին գետակները, որոնք սա անունները կը կրեն. Սօլօս-Միւսլին, Տուֆլուճա, Նարլըճա, Աք-Մէրամ, Բազարքէօյ, Պէօճէք, Էօրէկէօյ և Քէրէմէթ։ Այս տեղերու ձկնորսութեան տուրքին ամբողջին վարձակալութեան համար 271,000 ղրուշ առաջարկուած է։ Անոնք որ Կ. Պոլսոյ մէջ կ՚ուզեն աճուրդին մասնակցիլ թէ՛ ամբողջովին և թէ մասնակի կերպով, և կամ կ՚ուզեն տեղեկութիւն առնել վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան դիմել Հանր. Պարտքի Վարչութեան Ընդհ. Տնօրէնութեան (Ձկնորսութեան ճիւղ)։ Աճուրդին մասնակցիլ փափաքողները կը հրաւիրուին հարկ եղած օրինական երաշխաւորութիւնը տալու։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս 22/6 մարտ 1908 2—2

⁂

Դրոշմում հաշուեյարդարումի հաշուեցուցակներուն՝ սակարանական գործակալներուն կողմէ յանձնուած

Օսմ. Հանր. Պարտքի վարչութիւնը կը յիշեցնէ Ղալաթիոյ Սակարանի գործակալներուն թէ իրենց միջոցաւ կատարուած գործառնութեանց վերաբերեալ հաշուեյարդարումի կիսամեայ հաշուեցուցակները, Դրոշմատուրքի կանոնագրին 9րդ յօդուածին (թիւ 31) տրամադրութեանց համաձայն, հինգ ֆրանքի հաստատուն տուրքի ենթակայ են։ Զանցառութեան պարագային 100 ղրուշի դրամական տուգանք կ՚առնուի իւրաքանչիւր հաշուեցուցակէ։ Հետեւաբար Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը չհամադրգռողներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ այն պատասխանատուութեանց վրայ, որոնց ենթակայ են և այս առթիւ կը ծանուցանէ թէ հարիւրին 5 զեղչ մը կ՚ըլլայ այդ թուղթերու արտասովոր դրոշմումին վրայ։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

18/2 մարտ 1908 15—3

⁂

Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ղալաթիոյ մէջ գտնուած դրոշմատուրքի գրասենեակը յառաջիկայ 1908 մարտ 1/14էն սկսեալ պիտի տեղափոխուի Ղալաթիա, Մէրթէպանի փողոց, թիւ 21, Թիւնէլի կայարանին մօտ։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

20/7 մարտ 1908 10—2

⁂

Ազդ.—1881ի դեկտ. 8/20 թուակիր կայս. Հրամանագրին Ե. և Ը. յօդուածներուն և 1903 1/14 սեպտ. թուակիր կայս. Հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Ռումէլի Երկաթուղիի հետեւեալ պարտաթուղթերը,

389,132
664,702
1,676,715
1,846,974

որոնք 1878 ապրիլ 1ի 49րդ վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած և տակաւին չեն ներկայացուած գանձուելու համար, եթէ մինչեւ 1908 ապրիլ 1 չներկայանան, ջնջուած պիտի համարուին։ 8—4

ԻԼԱՆ

Շէհր Էմանէթինտէն

324 սէնէսի զէպհիյէ ռուսումը 950,000 վէ զէպհիյէ ռուսումը միւթէզամմը 800,000 ղուրուշտա թալիպի ուհտէսինտէ օլուպ պէտէլը լայըգընը պուլմատըղը հալտէ մարթըն հուլուլընտան էվվէլ իհալէ օլունամաղը ճիհէթիլէ թալիպ օլանլարըն բէյ տէքէլէրինի միւսթէահիտէն Շէհր Էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 25 շուպաթ 323 3—3

Օ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
400 ՇԻՐԱԺ ԳՈՐԳԵՐՈՒ
ՇԱԲԱԹ ՕՐ, 14 ՄԱՐՏ, ՔԻՒՐՔՃԻ ԽԱՆԻ ՄԷՋ
Գիները են 5 1/2 օսմ. ոսկի, 4 օսմ. ոսկի, 3 օսմ. ոսկի, 2 օսմ. ոսկի եւ 1 1/2 օսմ. ոսկի

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի թորոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք եւն. աննման դեղ այտուցքներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. փնտռել մեր ստորագրութիւնը։ 18—13

ԲՆԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ
ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱ

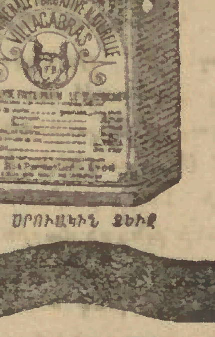

ՇՐՈՒԱԿԻՆ ՁԵՒԸ

Ծանօթ լուծողականներուն մէջ ամէնէն ազդուն է։ Դառնահամ չէ, առանց խիթ պատճառելու իր ներգործութիւնը կ՚ընէ՝ շատ փոքր ծաւալի մը տակ։

ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ ԶԱՓ՝ մէկ գաւաթ (կամարուակին կէսը)
ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԻՉ ԶԱՓ՝ կէս գաւաթ

Կը բաւէ ամէն առաւօտ [illegible] գաւաթ մը խմել այս լուծողականէն, պնդութեան առաջքը առնելու համար։

Ամէն դեղավաճառի եւ դեղագործի քով կը գտնուի այս դեղը։ 50-18

ԲԼԱՔՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՂԹԵՐԸ ԺՈՒԿԼԱՅԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՆ

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մանասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս օտար քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրներ։ Չէքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ՚ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չէքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ՚ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամերով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանք տը Սալօնիք փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։ 50—15

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՄՈՐԹԻՍՄԱՆ

1890ի 4% Քոնսոլիտէ օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն

36րդ Թիրաժ 1908 փետր. 1/14ին, որ տեղի ունեցած է 1908 յուն. 31/13 փետր.ին։

1901— 1950	102851—102900
4451— 4500	106951—107000
12901—12950	114451—114500
13401—13450	114551—114600
23801—23850	131951—132000
34651—34700	148751—148800
35801—35850	149201—149250
39851—39900	154951—155000
45751—45800	167401—167450
47851—47900	168101—168150
60751—60800	178751—178800
65601—65650	181501—181550
66801—66850	182651—182700
67351—67400	186301—186350
68251—68300	189351—189400
69501—69550	189401—189450
79451—79500	199451—199500
83001—83050	204451—204500
86751—86800	206851—206900
91251—91300	208201 208250
94201 94250	209501—209550
95501—95550	213001—213050
95651—95700	224201—224250

⁂

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ ԷԺԻՊՍԻԷՆ

3% տոկոսաւոր և պարգեւաւոր այն պարտաթուղթերուն, 1886ին և 1893ին շրջաբերութեան հանուած, ամորթիսմանի վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 1908 մարտ 1ին։ Այս առթիւ Օսմ. Կայս. Պանքան Ղալաթիոյ կեդրոնատեղիին, Պոլսոյ իր գործակալութեան և Բէրոյի իր մասնաճիւղին մէջ կ՚ապահովագրէ այդ պարտաթուղթերը, հարիւրին հարիւր վճարուելու (250 ֆրանք) վտանգներուն դէմ, չափաւոր գնի մը փոխարէն 30—23

ԵԶԱԿԱՆ ԱՌԻԹ ՄԸ

որմէ հաւասարապէս կրնան օգտուիլ՝ հանր. մատենադարաններ, ուսուցիչներ, ուսանողներ և գործի մարդիկ։ Հետեւեալները անզեղչ, որոնց մէջ շատ մըն ալ չկայ ըսուած գիրքեր կ—ն. փոքր ծախք Գրատան վրայ։ «Աղջկան մը տիրոց» 25 ղրշ.— «Մեռեալ կինը» 10.— «Բառգիրք Հայ-Գաղ. Ն. Տէմիրճիպաշեան» 15, փառակազմ 20.— «Երկար ապրելու միջոցները՝» Սաֆրէ 10.— «Պարտէզ հագուստ» սև. —Թաւիշէ 10.— «Շաղկ ոսկեղէն գպրութեան» 2 հատոր 20.—«Էգօ ու Բարի» Հայ-Գաղ. 25.—«Մանկութիւն երեւելի արանց» 8.— «Գիտական զուարճալի զրօսանք», 2 հատոր, 10.— «Սեզուեղե Իւնիվեռսել», էջ 422. 10.— «Հայր մեր ծաղկագիր», 6.— «Մանր զուարճալիք» 1 1/4.— «Սեզուեղե Գոմեռսիալ», էջ 354, 15.— «Վողլ», պարզիկ բարոյավէպ, 10.— «Փունջ», տաղաւոր, Օր. Գալճեան, 10.— «6 1/2 պարտ ժառանգ մնացած անտուկը», 2 1/2.— «Ընտանեկան բաղդատոյց» 6.— «Այինէյի միւնշաաթ», ընդար. Թուրքերէն և հայատառ, 12.— «Գօռեսբօնտանս գոմեռսիալ» ընդարձակ էջ 479. 32.— «Նուագք Եւտերպեայ» տաղաւոր 2 հատոր, 10.— «Գօռեսբօնտանս գոմեռսիալ» անգլէ-ֆրանսէ էջ 441. 20.— «Թրնիւ տէ լիվրը (համարտակ.) էջ 380, 15.— «Կանոնագիր Ոէժիի» 2 1/2.— «Կանոնագիր երկրագ. Պանքայի» 2 1/2.— «Աղաւնիներու մրցանակը» 2.— «Հայր Զօհրապ Կարկառնոձեան» 5.— «Բարեկենդանի անկուածները» 1 1/2.—«Սարը ինճու» 20. Հետեւեալները ԿԷՍ ԳԻՆՈՎ՝ փոստի ծախքով 7 ղրուշ աւելի. «Աստղիկ և Ադոնիս» 4.— «Կրթութիւնը պարտի օրորոցէն սկսիլ» 5.— «Լուծեալ ոէր» 5.— «Հազար և մի զրօսեցուցիչ վէպեր» Բ. մաս, 7.— «Վարժ. մանկանց» Ա. տարի 6.— «Թատերական երգարան» 3.— «Միֆթահը լիսանը օսմանի» 4.— «Քնարիկ ժողովրդական» 1.— «Րէհնիւմայի էտէպիէաթը Թիւրքիյէ» 6.— «Ներկարարը» 3.— «Կրթանք կամ նուէր մանկանց» 2.— «Բարիզի պիր զըզըն հիքեայեսի» 5.— «Գրզըլ վաքիյեթնամէ» 15. Գրատունը թէ՛ այս գիրքերուն և թէ իր միւս հրատարակութեանց փութով և ճշդիւ առաքման պատասխանատու է այն ատեն, երբ յանձնարարութիւնը ուղղակի գրասան ղրկուած է։ Պէտք է զգուշանալ գիրք փոխող կամ չղրկող գրավաճառէ և յանձնակատարէ։ Այս վաճառումը պիտի տեւէ միայն երեք ամիս։ Ամէն յանձնարարութեան հետ ձրի կը ղրկուի՝ մասնաւոր գրացանկ մը, Զ. Թէրզեանի յօրինած Ցուցատետր մը և գեղեցիկ քարտ-բօսթալ մը։

ՎԱՐՁՔՈՎ ԳԻՐՔ ԿԸ ՏՐՈՒԻ

Հասցէ՝ Զ. Թէրզեան, գրավաճառ, Պահճէ-Գաբու, Րաշիտ Փաշա խան, թիւ 18, Կ. Պոլիս։ 15—13

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (106)

ԺԱՔ ՊՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄՕՐ ՄԸ ԱՆՑԵԱԼԸ

ԺԲ.

Պատգարակը երկու հոգիի կողմէ վերցուելով և քանի մը ոստիկաններու ընկերակցութեամբ, Կլայնեօլ վիլլան տարուեցաւ։ Մեռելական թափօրը Վիշիի փողոցներէն անցաւ, խուռն և աղմկալից բազմութեան մը ուղեկցութեամբ, որ կ՚ուզէր տեղեկութիւններ առնել։ Երբ պատգարակակիրները վիլլային առջեւ հասան, Բիէր Մօրանի մարմինը կառքով մը ծածկեցին և իր յարկաբաժինը հանեցին, անկողնոյն վրայ դնելով։ Ընդհուպ երկու կրօնաւորուհիներ հասան, մեռելին վրայ հսկելու համար, քոմիսէրին ու Լիւսիէնի կարգադրութեամբ։

Խեղճ Բիէր Մօրան։ Ժամը երկուքին յուսալից մեկնած էր, խորհելով թէ քիչ ատենէն պիտի տեսնուէր իր պաշտելի աղջիկը։ Փոխանակ ժպտուն և շնորհալից աղջկան մը, որուն կը սպասէր, խաւարը պատած էր զինքը։ Երկար չէր տեւած իր հոգեվարքը, բայց շատ ցաւագին եղած էր ան։ Իր աչքերը, փակուելէ առաջ, ողբագին տեսարանի մը հանդիսատես եղած էին։ Լիւսիէն Ռիշօ, որուն վրայ դրած էր իր բովանդակ յոյսը, նոյն իսկ բողոքելու համարձակութիւնը չէր ունեցած։ Ուրեմն ի՛նչ կարեւորութիւն ընծայէր իրեն ըսուած խօսքերուն։ Իր տկար միտքը չէր կրնար հասկնալ ճշմարտութիւնն ու սխալը։ Իր անձկութեան մէջ գոչած էր.

— Մա՛րթ, Մա՛րթ։

Ու այդ կոչէն յետոյ յուսահատական գիծերը վրայ հասած էր... Հիմա անկողնոյն վրայ կը հանգչէր ան։ Մեռելական՝ ցրտութիւնը կարկամեցուցած էր դիմագիծերը որոնք երկար ատենէ ի վեր կորսնցուցած էին իրենց հանդարտութիւնը։ Տափակ, անծանօթ դէմքեր կ՚երթեւեկէին սենեակին մէջ... Ոչ ոք կ՚արտասուէր, ո՛չ ոք կը ցաւէր անոր վրայ... Իր մահն ալ կեանքին կը նմանէր։ Նախկին յանցանքին քաւումը գերեզմանին մէջ պիտի վերջանար։ Խեղճ Բիէր Մօրան։

Մեռելական սենեակին կից գտնուող սենեակին մէջ քոմիսէրը կը հարցաքննէր Տօքթ. Լիւսիէն Ռիշօն։ Ողբերգական դէպքերը այնքան գահավէժ ու անակնկալ ընթացք մը առած էին որ Լիւսիէն կը խորհէր թէ երազի մը կամ մոլեգնութեան մը խաղալիկ եղած չէ՞ր արդեօք։ Ո՛չ, ո՛չ, երազ մը չէր ասիկա։ Տիկին տը Ռիպիէր երեւան եկած էր յանկարծ, բուռն ու ողբերգական ձեւով մը, ինչպէս Էրինիաները առնեօք Օրէսթի առջեւ ելած էին անիծելու համար։ Բիէր Մօրան մեռած էր ցաւէն ու զարմանքէն, ու ինք պատուաւոր և ուղղամիտ բժիշկի մը զաւակը, ստիպուած էր հոնկէ հեռանալ ոստիկանութեան քոմիսէրի մը ընկերակցութեամբ, որ անտարակոյս պիտի հարցաքննէր և ձերբակալէր զինքը։ Լիւսիէն մեծ սոսկումի մը մատնուած էր, կարծելով թէ իր մեքենայութիւնները և ծրագիրները մէջտեղ պիտի ելլէին։ Ինչո՞ւ համար ոստիկանութեան քոմիսէրը իր հետ առած էր զինքը, եթէ երբեք դէշ մտադրութիւն չունէր։

Լիւսիէն շատ վարանումով պատասխանեց իրեն ուղղուած հարցումներուն։ Քոմիսէրը նշմարեց այդ բանը, բայց Լիւսիէնի զգացած վշտին վերագրեց։ Անունը, տարիքը, զբաղումը հարցուց։

— Հանգուցեալին ազգակա՞ն էք միթէ։

— Ո՛չ, իր բժիշկն էի, և առանձին չկրնալ ճամբորդելուն համար կ՚ընկերանայի։

— Ո՞ւր ճանչցած էք զինքը։

— Վիլֆրանշի մէջ, ուր կը գտնուէր զբօսական պտոյտի մը առթիւ և ուր հիւանդ ինկած էր։

— Ինչպէ՞ս կը բացատրէք քիչ մը առաջ պատահած տեսարանը։

— Չեմ կրնար բացատրութիւն մը տալ։

— Սակայն...

— Ահաւասիկ եղածը. հիւանդին քով նստած էի. իրարու հետ կը խօսէինք, երբ յանկարծ մեր առջեւ կանգնած տեսայ կին մը, որ մեզ կը նախատէր...

— Կը ճանչնա՞ք այդ կինը։

— Այո՛, կը ճանչնամ։

— Ի՞նչ է անունը։

— Ռիպիէր կոմսուհի անունն առած է։

— Ինչո՞ւ այդպէս կ՚ըսէք։ Կոմսուհի չէ՞ միթէ։

— Ո՛չ, կոմս տը Ռիպիէր անուն մէկու մը հետ կը կենակցի և ամէնուն կը հաւատացնէ թէ անոր կինն է։ Բայց իրողութիւնը սա է որ մեռնող մարդուն կինն է ան։

— Իր ամուսնէն բաժնուած կ՚ապրէ՞ր։

— Այո՛։

— Երկա՞ր ատենէ ի վեր։

— Չեմ գիտեր թէ ճիշդ ո՛րչափ ատենէ ի վեր, բայց Վիլֆրանշի մէջ լսած եմ որ քանի տարիէ ի վեր։

— Ինչպէ՞ս կը բացատրէք ձեր հիւանդին մահը։

— Զգացած դողէն ու ապշութենէն, երբ ան տեսաւ մէկը, որուն Վիշի գտնուիլը չէր գիտեր բնաւ։ Մնաց որ շատ ալ հիւանդ էր...

— Ջերմուկի հաստատութեան բժիշկն ալ ձենէ առաջ այդպէս յայտարարեց։

— Արդէն իսկ տասնըհինգ օր առաջ Վիլֆրանշի մէջ շատ բուռն տագնապ մը ունեցաւ, որ քիչ մնաց մեռցնէր զինքը. Դժուարաւ գտաւ ինքզինքը, բայց կ՚ենթադրէի որ նոր տագնապ մը աղետալի վախճան պիտի ունենար, և երկար ատենէ ի վեր գուշակած էի թէ ձմեռը չպիտի հանէր։

— Ձեր պաշտօնակիցը հիմա պիտի գայ և օրինական քննութիւնը պիտի կատարէ։ Թերեւս օգտակար ըլլայ հոս գտնուելնիդ, տեղեկութիւններ տալու համար։ Հո՞ս կը բնակիք։

— Այո՛։

— Այն ատեն դժուարութիւն մը չկայ ձեզի համար։ Ձեր կրած յուզումներէն յետոյ պէտք ունիք հանգչելու։

Ոստիկանութեան քոմիսէրը ժպտեցաւ, բայց տալով թէ դէշ մտադրութիւն մը չունէր Լիւսիէնի նկատմամբ։ Սակայն, քիչ մը յետոյ Լիւսիէն կը խորհէր, միտքը աւելի հանդարտած.

—Ինչո՞ւ պիտի մեղադրեն իմ ընթացքս։ Կասկածելի բան մը ըրա՞ծ եմ միթէ։

Ուստի աւելի լայն շունչ առաւ։ Մարդկային արդարութիւնը չէր կրնար դատել իր ընթացքը։ Ոչ քոմիսէրներէն և ոչ ալ դատաւորներէն վախնալիք բան մը ունէր, քանի որ բան մը չէր ըրած։ Բայց Լիւսիէն կը մոռնար որ աշխարհի վրայ միայն այդ արդարութիւնը չէր որ գոյութիւն ունէր։

Ոստիկանութեան քոմիսէրը տակաւին չէր հեռացած Կլայնեօլ վիլլայէն, երբ Պուանէ ներկայացաւ։ Այս վերջինս կողմէ Տիկին տը Ռիպիէրը առաջնորդուած էր քաղաքին կեդրոնը գտնուող օթէլ մը. օթօմոպիլը ձգուած էր մօտակայ կայարան մը։ Խեղճ կինը օթէլի սենեակին մէջ առանձին թողնելով ինքզինքը, ու անցած դարձածը յիշելով, աչքին առջեւ պարզուեցաւ սոսկալի տեսարանը։ Մեռնիլ կ՚ուզէր։ Ֆիզիքական անհանգստութիւն մը կը զգար. այդ նախատական խօսքերը աղարտած ու անպատուած էին զինքը։

—Կորսուած, անպատուուած կը զգամ ինքզինքս, կը գոչէր կոմսուհին։ Չպիտի համարձակիմ աղջկանս առջեւ ելլել։ Աստուած իմ, ինչ ըրած եմ որ այս [illegible] կ՚ընկճես զիս։

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՅԱՃԵԱՆ